

Závěrečná zpráva projektu

Průzkum sociální situace cizinců na území Hl. m. Prahy

**Poradna pro integraci, o.s.
Organizace pro pomoc uprchlíkům, o.s.**

Praha, 2010

Obsah

Úvod	2
1. Koncentrace cizinců na území Hl. m. Prahy	3
2. Sociální situace cizinců dlouhodobě pobývajících na území Hl. m. Prahy.....	4
2.1 Metodický postup, zvolený typ výzkumu	4
2.2 Analýza získaných dat.....	6
2.2.1 Bydlení	6
2.2.2 Zaměstnání	9
2.2.3 Pobyt.....	16
2.2.4 Informovanost	20
2.2.5 Vzdělávání.....	24
2.2.6 Život v ČR.....	30
2.2.7 Vztah k zemi původu.....	34
2.2.8 Budoucnost.....	35
2.3 Shrnutí	38
3. Soužití cizinců a majoritní společnosti na území MČ Praha Libuš – případová studie	39
3.1 Nastínění problému	40
3.2 Role jednotlivých aktérů	40
3.2.1 Státní instituce a místní samospráva	40
3.2.2 Neziskové organizace a další soukromé subjekty	44
3.2.3 Občanské iniciativy a národnostní organizace	46
3.2.4 Média.....	48
3.3 Shrnutí	50
4. Závěr.....	51
Slovník používaných pojmů.....	52
Přehled grafů a tabulek.....	53
Literatura a další zdroje.....	54

Úvod

Vývoj migrace a integrace cizinců se stal v posledních letech jedním z hlavních témat diskuzí vedených napříč všemi státními i nestátními institucemi. Hlavní město Praha, kde cizinci tvoří trojnásobek celorepublikového průměru počtu obyvatel, zaujímá ve srovnání s jinými městy v České republice výsadní postavení. Předkládaný průzkum se v následujících kapitolách zabývá sociální situací cizinců na území Hlavního města Prahy. Hlavními cíli průzkumu bylo posoudit koncentraci cizinců na území hlavního města, zmonitorovat jejich sociální situaci a detailněji popsat vybraný případ soužití cizinců s majoritní společností.

V první části zprávy tedy popisujeme stav městských částí s největším zastoupením cizinců žijících na území Hlavního města Prahy. Tuto část jsme zpracovávali především jako analýzu dostupných statistických dat. Za touto teoretickou částí následuje popis realizace výzkumu sociální situace cizinců se zaměřením na konkrétní okruhy témat (bydlení, volný čas, sociální sítě a další). Ty jsou zpracovány z informací shromážděných z dotazníkového šetření a poznatků z hloubkových rozhovorů. Kromě zjišťování sociálního zázemí respondentů, jsme se ptali na dostupnost vzdělání, následné uplatnění na trhu práce a přístup k informacím. Respondenti vypovídali o svých problémech v České republice, o vztahu k českým spoluobčanům a svých plánech do budoucna.

Ve třetí části této zprávy najdete studii, která popisuje a zhodnocuje integrační snahy městské části Praha - Libuš. Vedle popisu jednotlivých událostí zpráva představuje role a zapojení vybraných institucí a organizací do integrace vietnamského obyvatelstva do majoritní společnosti a předkládá přehled zpráv z jednotlivých médií.

Projekt byl realizován v období červenec – listopad 2010 organizacemi Poradna pro integraci a Organizace pro pomoc uprchlíkům za finanční podpory Magistrátu Hlavního města Prahy.

Závěrečnou zprávu zpracovaly:

Mgr. Lucie Pacíková, Mgr. Judita Klepková

Na průzkumu se podíleli:

Petr Krejčíř, DiS., PhDr. Blanka Tollarová, Mgr. Jitka Vaněčková

Dále spolupracovaly:

Kateřina Holubová, Markéta Koropecká, Barbora Matysová, Barbora Oplíštilová, Lada Železná, Františka Rakušanová

1. Koncentrace cizinců na území Hl. m. Prahy

V první části průzkumu jsme shromažďovali statistická data od jednotlivých institucí - Ministerstva vnitra, cizinecké policie, úřadu práce, Ministerstva práce a obchodu. Ze získaných dat jsme zjišťovali, kde v Hlavním městě Praze je největší koncentrace cizinců. Data jsme sledovali v rámci základních 10 pražských obvodů (dle starého členění).

V Praze je přibližně **50% všech** cizinců žijících v České republice. Obecně se koncentrují buď v oblastech ubytoven (např. Běchovice, Čakovice), celých sídlišť (sídliště jih na Praze 4, sídliště Černý Most, novostavby v okrajových MČ), oblastech pracovních příležitostí (tržnice, stavby, apod.), nebo jsou rozmístěni po celé městské části. Největší koncentrace na 1000 obyvatel je v městských částech **Praha 9, Praha 5, Praha 2 a Praha 7**. Co do počtu se nejvíce cizinců nachází na **Praze 4** - zde je také největší zastoupení cizinců-podnikatelů a cizinců s přechodným či trvalým pobytem. Na Praze 4 je dále třetí největší počet cizinců pobývajících na území MČ za účelem práce. Mezi tři nejpočetnější skupiny cizinců patří Ukrajinci, Vietnamci a Rusové. Nejvíce cizinců pobývajících na území Hl. m. Prahy za účelem práce najdeme v rámci MČ Praha 9 - zde je také druhý největší počet cizinců celkem a z nich těch, kteří mají přechodný či trvalý pobyt, co do počtu podnikatelů se umístila na třetím místě. Na třetím místě je MČ Praha 5, kde je druhý největší počet podnikatelů-cizinců a cizinců pobývajících na území Hl. m. Prahy za účelem zaměstnání. V těchto dvou městských částech převažují Ukrajinci, Rusové a Vietnamci (v daném pořadí). Ukrajinci se koncentrují na Praze 4, 9, 5 a 7, Rusové na Praze 2, 5 a 6, Vietnamci pak na Praze 4 (12) a 7.

V obvodu MČ Prahy 9 jsme získali informace od zástupců místní samosprávy na Praze 14, Praze 21 a Praze 18. Na Praze 14 zmiňovali sídliště Černého Mostu, které je považováno za jedno z rizikových míst soužití cizinců s majoritou; za významný faktor zde považují i sociální složení obyvatel. V rámci MČ Prahy 21 zmiňovali areál Výzkumného ústavu Běchovice, kde je k pobytu hlášeno nejméně 2000 cizinců, čímž převyšují počet obyvatel MČ Běchovice, většina z nich se však na území dle slov tajemníka ÚMČ 21 nevyskytuje. V MČ Prahy 18 se místa s vyšším výskytem cizinců nenachází. Z MČ Prahy 5 se ke koncentraci cizinců, či problémům v soužití z legislativních důvodů nevyjádřili - dle vedoucího odboru občansko-správního úřadu nepřísluší vést jakékoli evidence o výskytu cizinců či firem zaměstnávajících cizince v lokalitách, ani o jakýchkoli přestupkových věcech. V městské části Prahy 13 je různorodé rozmístění cizinců, v oblasti Nových Butovic a Hůrky bydlí obyvatelé s vyšším socio-ekonomickým statusem, budují tam síť kaváren, restaurací a obchodů. Ostatní sídlištní zástavba, zejména Velká Ohrada, je obydlena méně movitými cizinci. Na Praze 11 jsou dle získaných informací cizinci a jejich případné podnikatelské aktivity rozmístěny rovnoměrně. V MČ Praha 12 se cizinci, především Vietnamci, koncentrují v oblasti tržnice Sapa a pronajatých domů v Písnici a Libuši. Městská část Prahy 10 eviduje na svém území několik ubytoven, zejména pro občany bývalého Sovětského svazu. Podnikatelské aktivity směřují cizinci v této městské části do velkotržnic Tiskařská a Na Barče - zde však dochází k útlumu podnikání. Na MČ Prahy 15 o výskytu cizinců nemají poznatky. V městské části Praha 22 evidují podnikající subjekty cizinců a mají přehled o pobytu cizinců v ubytovnách, vše bez závažných problémů - zároveň podotkli, že jejich MČ není považována za území s větším výskytem cizinců. Městská část Prahy 1 eviduje zahraniční fyzické i právnické osoby i činnost zahraničních podnikatelů, která není místně vázaná.

Obrázek 1 - Celkové počty cizinců dle MČ Prahy (zdroj: cizinecká policie ČR, 2010)

	Celkem	celkem 15+	děti	muži	muži 15+	chlapci	ženy	ženy 15+	dívky
Praha 4	29079	26530	2549	16463	15180	1283	12616	11350	1266
Praha 9	26031	24422	1609	15964	15108	856	10067	9314	753
Praha 5	24382	22338	2044	14127	13064	1063	10255	9274	981
Praha 10	18095	16826	1269	10548	9864	684	7547	6962	585
Praha 6	17611	15881	1730	9851	8957	894	7760	6924	836
Praha 8	11624	10863	761	6773	6365	408	4851	4498	353
Praha 3	9516	9036	480	5545	5297	248	3971	3739	232
Praha 2	8394	7873	521	4853	4596	257	3541	3277	264
Praha 7	5860	5478	382	3477	3280	197	2383	2198	185
Praha 1	4140	3927	213	2457	2354	103	1683	1573	110

Zjištění

Ze získaných dat je patrné, že v MČ Praha 5 a Praha 9 žije velký počet cizinců a zároveň je zde jejich největší koncentrace vzhledem k počtu obyvatel daných městských částí. V případě městské části Prahy 4 je vykazovaná koncentrace oproti celkovému počtu obyvatel menší, proto je zde vhodné řešit cizineckou problematiku na úrovni nižších obvodových celků, tedy tam, kde je koncentrace oproti celkovému počtu obyvatel větší.

Ze zjišťovaných dat vyplynulo, že existují legislativní překážky sledování požadovaných dat. Jednotlivé městské části zároveň sledují tato data podle různých kritérií (v některých městských částech existují přehledy podnikatelských aktivit cizinců, v jiných kritérium národnosti nesledují). Porovnávání mezi jednotlivými městskými částmi je tak ztížené až nemožné.

2. Sociální situace cizinců dlouhodobě pobývajících na území Hl. m. Prahy

2.1 Metodický postup, zvolený typ výzkumu

Cílem této analýzy je lépe porozumět sociální situaci cizinců na území hlavního města Prahy. Věnujeme se názorům a pohledům migrantů za třetích zemí na sociální a jiné důležité oblasti jejich života v ČR. Popisujeme problémy a bariéry spojené s žitím v Hlavním městě Praze a strategie, které volí pro jejich zvládnání.

Tato studie je kombinací dvou výzkumných metod: kvalitativní a kvantitativní. Kvantitativní metoda umožňuje získat větší počet dat (odpovědí) o sledovaných tématech a má na rozdíl od kvantitativního přístupu jasně daná pravidla postupu. Kvalitativní metoda naopak zkoumá daný jev do hloubky v širších jeho souvislostech. V této studii se oba typy výzkumu velmi dobře doplňují a to zvláště proto, že se věnují stejným proměnným (tématům) odlišným přístupem.

Metody a přístupy užití při sběru dat, výzkumná témata

Jak již bylo zmíněno, při sběru dat jsme zvolili dvě odlišné metody práce s daty. První metoda byla dotazníkové šetření (kvantitativní přístup), která probíhala od září do října 2010. Celkem jsme distribuovali přibližně 800 dotazníků, výsledný počet sesbíraných dotazníků je 235. Účastníci této fáze výzkumu byli požádáni o vyplnění dotazníku pracovníkem OPU, PPI nebo jiným prostředníkem (např. vedení základních a mateřských škol v Praze). Vedoucí těchto školských institucí byli hlavními realizátory výzkumu osloveni s žádostí o zapojení do výzkumného šetření. Dotazník obsahoval devatenáct strukturovaných otázek, z nichž osm otázek bylo otevřených (možnost doplnit libovolné informace). Dotazník byl přeložen do třech cizojazyčných mutací (angličtina, vietnamština, ruština). Rozsah sběru dat prostřednictvím dotazníku byl omezen obecně nízkou důvěrou cizinců při poskytování údajů a informací o své vlastní osobě. Národnostní složení respondentů koresponduje s poměrným zastoupením jednotlivých národností v ČR, nejvíce respondentů bylo v produktivním věku.

Druhá metoda byla realizována pomocí hloubkových polostrukturovaných rozhovorů. Dopředu byly stanovené okruhy témat (viz výzkumná témata), kterými tazatel respondenta prováděl. Účastníků rozhovorů bylo čtyřicet a většina z nich jsou současnými nebo bývalými klienty PPI nebo OPU. Pro výběr respondentů byla dána tato kritéria: otevřenost a komunikativnost, původ z tzv. třetí zemí a místo bydliště v hlavním městě Praze. Rozhovory byly realizovány v klidném prostředí, které si respondent nejčastěji zvolil sám (domácí prostředí, restaurace).

Témata z dotazníkového šetření a hloubkových rozhovorů jsou totožná. Po sestavení dotazníkových otázek, byla vytvořena kostra hloubkového rozhovoru, tak aby se dotýkala stejných témat jako v dotazníku. Díky otevřenosti hloubkového rozhovoru jsme se ve výzkumných tématech mohli více věnovat podrobnostem a konkrétním problémům respondentů. Odpovědi z dotazníků jsme rozšířili díky rozhovorům o informace v širším kontextu a souvislostech.

Výzkumná témata byla následující: bydlení, zaměstnání, pobyt, informovanost, vzdělání, život v České republice, vztah k zemi původu, budoucnost.

Práce se získanými daty

Každý hloubkový rozhovor byl nahrán na zvukový záznam a přepsán doslovně do papírové podoby. Přepsaný text po rozdělení do výzkumných témat, byl porovnáván s texty dalších respondentů. Díky této neustálé komparaci bylo možné vyhodnocovat a srovnávat podobné i odlišné výpovědi. Tímto způsobem jsme postupovali při zpracování získaných dat, a to až do fáze shrnutí nejvýznamnějších informací ke každému výzkumnému tématu. Každý respondent byl na začátku rozhovoru ubezpečen o anonymitě poskytnutých informací a podepsal dokument „souhlas s poskytnutím rozhovoru“, který od tazatele obdržel na začátku rozhovoru.

Data z dotazníkového šetření byla vyhodnocena externím pracovníkem. Data byla zpracována v programu MS Excel a zaslána s veškerými podklady realizátorům výzkumu. Všechna data byla zpracována do závěrečné zprávy.

2.2 Analýza získaných dat

2.2.1 Bydlení

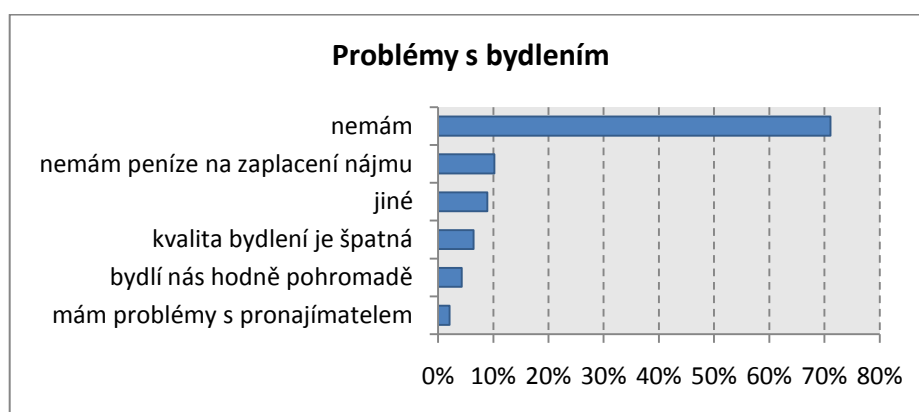
V této kapitole jsme se zaměřili na otázky týkající se typu bydlení, vztahu dotyčného k nemovitosti, a zda respondent bydlí na adrese, hlášené na cizinecké policii. Vedle těchto témat nás dále zajímalo, zda se účastníci výzkumu potýkali s nějakými problémy v této oblasti a konkrétně s jakými.

Typ a kvalita bydlení se odvíjí od finančních možností migranta či jeho rodiny. Do procesu hledání bydlení a jeho získávání se velmi významně podílí to, zda dotyční mají již vybudované nějaké zázemí (sociální, rodinné vazby apod.) nebo přicházejí sami do hostitelské bez kontaktů. Naši respondenti hledali bydlení pomocí internetu, cizojazyčných periodik nebo pomocí známých a přátel. Pouze pokud nebylo zbylí, obraceli se na realitní agentury. Z pohledu respondentů je výhodné získat skrze realitní kancelář typy na bydlení podle svých možností a představ, ale často se potýkali s velkými finančními výdaji (poplatek realitní kanceláři a kauce majiteli bytu).

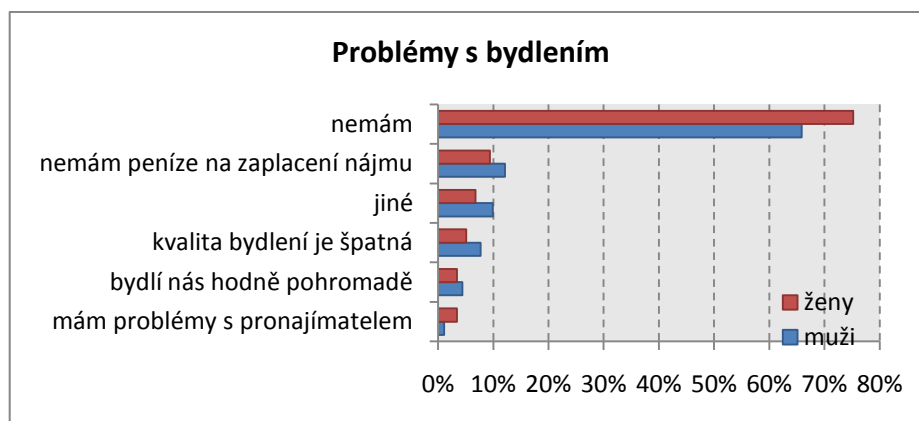
Podle výsledků z dotazníkového šetření vyplynulo, že celých 71 % účastníků výzkumu problém s bydlením nemá (viz Obr. 2, 3) Poznátky z hloubkových rozhovorů a z dotazníkového šetření se v tomto bodě zcela liší. Z rozhovorů vyplývá, že proces hledání bydlení byl společně se zařizováním si pobytu v České republice ten nejkomplicovanější. Účastníci rozhovorů nejčastěji popisovali velké problémy s pronajímateli bytů. Zvláště skutečnost, že majitelé bytů nechtěli pronajímat nemovitost cizincům.

(Respondentka Bělorusko): „*Moc těžký, cizincům nechtěli pronajímat, a když chtějí pronajímat, tak nechtěli dát potvrzení pro policii. Když jsme ten papír pro policii potřebovali, tak majitelka řekla, že nám ho dá, ale zvedne nájem.*“

Obrázek 2 - Problémy s bydlením (Zdroj: OPU, PPI)

Obrázek 3 - Problémy s bydlením – muži/ženy (Zdroj: OPU, PPI)

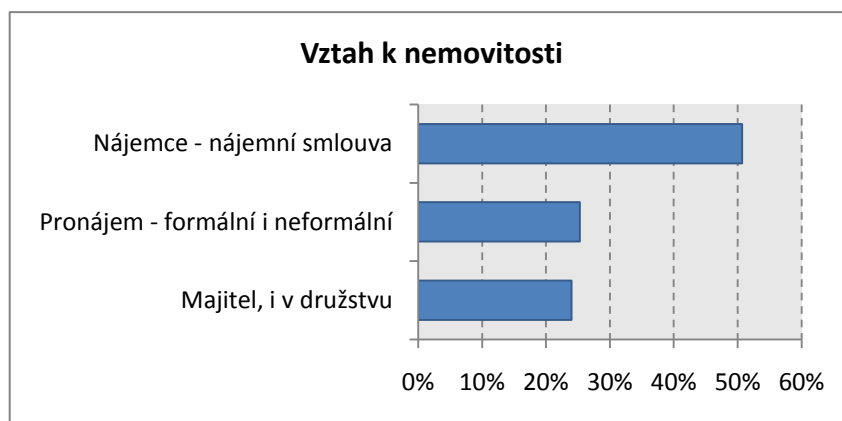

Roli hraje zcela jistě stereotypní vnímání cizinců, jako těch, se kterými jistě budou neshody a problémy. Několikrát jsme se setkali s reakcemi migrantů, kteří projevovali pochopení majitelům bytu s tím, že již ubytovali cizince, kteří se nechovali dobře. Když už se podařilo respondentům hledající stálé bydlení uspět (dostali smlouvu od majitele) snažili se co nejvíce přizpůsobit požadavkům majitele.

Častým jmenovatelem problémů je vysoký nájem, který se podle slov respondentů stále zvyšuje. To má za následek narůstající tlak na udržení si práce, popřípadě brání si více pracovních úvazků a příležitostných brigád. Možným vysvětlením odlišných výsledků z dotazníků a rozhovorů by se dal vysvětlit větším počtem oslovených jedinců, kteří sice měli potíže s bydlením, ale nyní mají již situaci ohledně bydlení vyřešenou.

Z výsledků šetření nevyplývá, že by cizinci jakékoli národnosti utvářeli přistěhovalecké čtvrti. Nejvíce respondentů podle ukazatelů bydlí v nájmu, dále pak v pronájmu (Obr. 4).

Obrázek 4 - Vztah k nemovitosti (Zdroj: OPU, PPI)

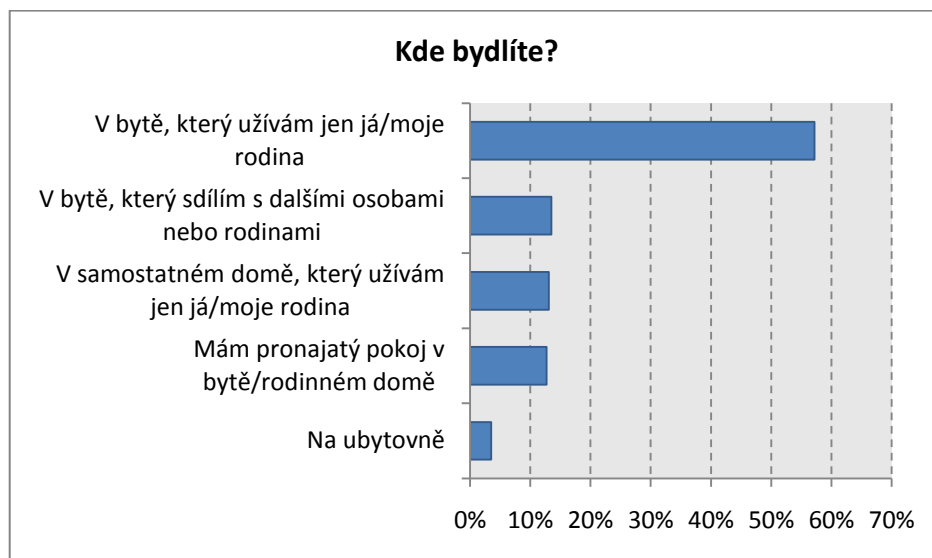

Ve více než polovině případů se jedná o byt, který sdílí pouze dotázaný nebo jeho rodina. Druhý v odpovědích nejpočetněji zastoupený způsob bydlení je sdílení bytu s dalšími lidmi, s dalšími rodinami (Obr. 5, 6). Tento způsob bydlení preferují migranti (jedinci i rodiny) za účelem snížení nákladů za bydlení a je často volen po příjezdu do České republiky. Podle slov respondentů v takovém typu bydlení nezůstali dlouho (zvláště rodiny) a to kvůli často velmi stísněným a nevyhovujícím podmínkám. Tuto možnost volili, aby se mohli zorientovat, jaké jsou

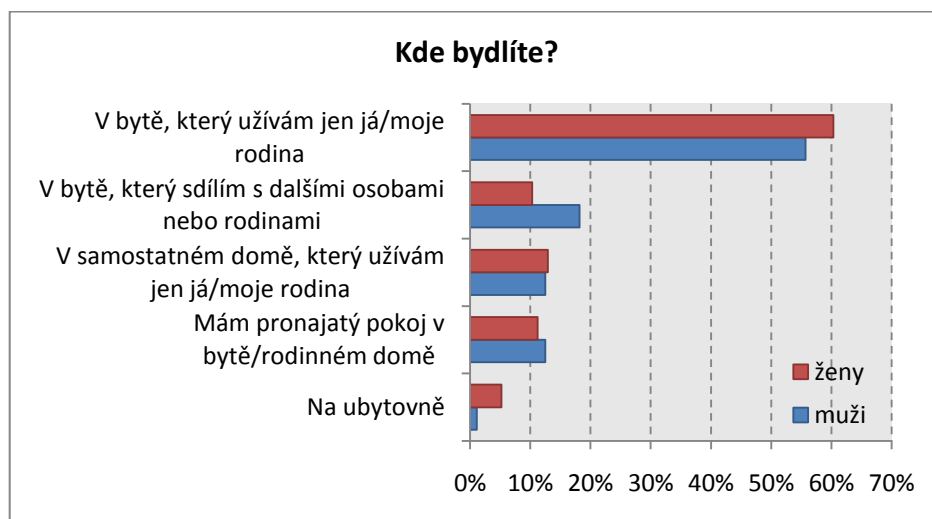

další varianty bydlení. Proto jich vystřídali často i několik typů bydlení.

Obrázek 5 - Kde bydlíte? (Zdroj: OPU, PPI)

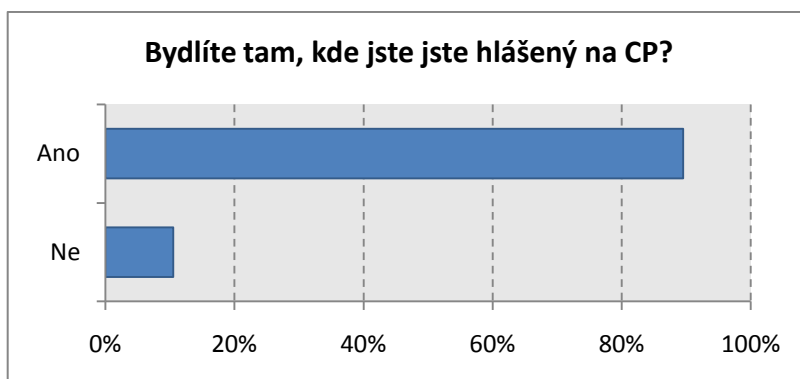
Obrázek 6 - Kde bydlíte? – muži/ženy (Zdroj: OPU, PPI)

Nejjednodušší pozici mají migranti- studenti. Podle slov jednoho respondenta z Keňi, který přijel do Prahy před devíti lety: „Když jsem přijel, tak jsem měl stipendium a kolej. Bylo hodně málo cizinců v Čechách. My jako zahraniční studenti jsme si mohli vybrat kolej. Na jedné jsem bydlel 1,5 roku a na druhé 4 roky. Když jsem si hledal privát, tak už jsem věda jak na to. Nemusel jsem přes realitku.“

Dnes je pro zahraniční studenty situace již jiná, ale pokud mají možnost ubytování na koleji, je pro ně situace s hledáním bydlení vyřešená. Alespoň do doby, kdy musejí kolej opustit. N otázku, zda respondent bydlí na adrese nahlášené na cizinecké polici, odpovědělo 90% kladně a 11% záporně (Obr. 7).

Obrázek 7 - Bydlíte tam, kde jste hlášený na CP? (Zdroj: OPU, PPI)

Ve výzkumném šetření nás také zajímal vztah mezi migranty a jejich sousedy. Podle odpovědí, se jedná spíše o formální vztahy projevované pozdravem ve společném prostoru (chodba, výtah). Vřelejší vztahy mezi sousedy z majoritní společnosti a minoritní jsou velmi řídké. Pouze ve dvou případech (ze 40 rozhovorů) se mezi sebou dva jedinci odlišné národnosti navštěvují. Ze strany migrantů jde spíše o tendenci se co nejméně zviditelňovat (tzv. „starat se o své“) a svým chováním nezapříčinili problémy, kterými by se mohly narušit vztahy se sousedy. A tím i potenciálně narušit vztah s majitelem domu. Příčina neutrálních sousedských vztahů může spočívat i v dlouhé pracovní době některých migrantů, kteří se vrací domů v pozdních hodinách.

2.2.2 Zaměstnání

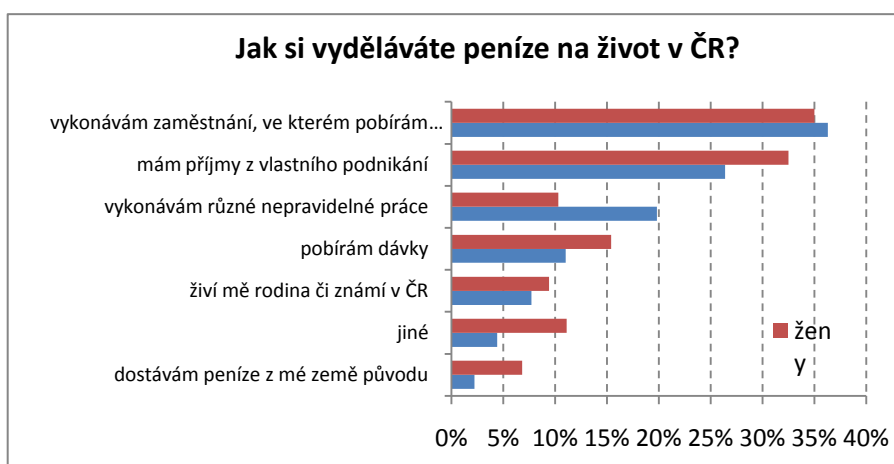
V rámci dotazníkového šetření jsme se respondentů ptali, jakým způsobem si vydělávají na živobytí v ČR a jak by porovnali možnost vydělat si peníze vzhledem k době, kdy přijeli do Čech. V první otázce měli možnost vybrat více variant (výsledky viz Obr. 8).

Ze sebraných odpovědí **2/3 respondentů** je buď **zaměstnáno** a pobírá pravidelný plat, nebo má příjmy z vlastního **podnikání**. Varianta odpovědi „zaměstnání“ obsahuje jak legální, tak nelegální práci, stejně jako různé typy pracovních poměrů (HPP, DPP, DPČ). Více než **1/6 respondentů** spoléhá na různé **nepravidelné práce**, přičemž ty vykonává jako jedinou svoji činnost, nebo si jimi přivydělává ke svým příjmům z podnikání. Přibližně **1/3 respondentů** je zároveň ve svém příjmu do určité míry nebo zcela **závislá** na druhé osobě/osobách, popř. státu – pobírají dávky, živí je rodina v ČR či z domova, studují, jsou v důchodu, či na mateřské. U žen je o něco vyšší procento závislosti na příjmech třetí osoby než u mužů (viz Obr. 9).

Obrázek 8 - Jak si vyděláváte peníze na život v ČR? (Zdroj: OPU, PPI)

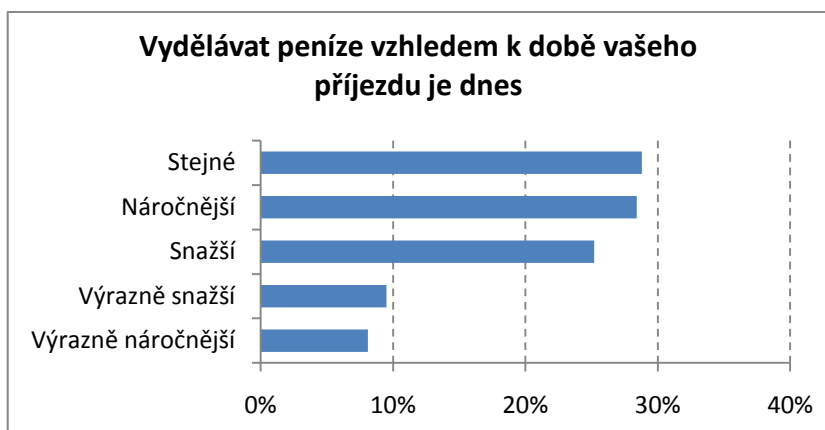

Obrázek 9 - Jak si vyděláváte peníze na život v ČR? muži/ženy (Zdroj: OPU, PPI)

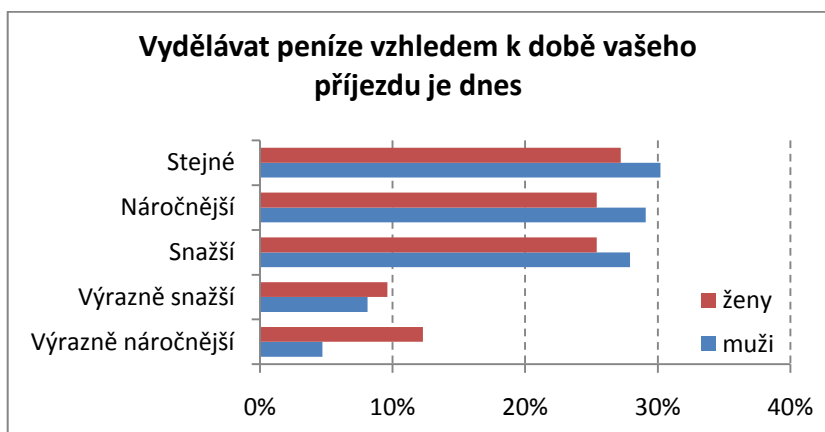

V hodnocení možností výdělku na živobytí v ČR se respondenti drželi spíše středu škály, odpověď výrazně snazší a výrazně náročnější zvolilo jen několik procent respondentů (Obr. 10). Ke krajním variantám se přikláněly více ženy než muži (viz Obr. 11). Nelze však vyvozovat žádné další konkrétní závěry – přibližně stejný počet respondentů se vyjádřil, že je situace snazší, stejně jako náročnější. Tento výstup lze vysvětlit tím, že někteří respondenti přijeli do Čech bez prostředků a čelili překážkám při hledání práce, proto dnes situaci hodnotí jako lepší. Naopak ti, kteří neměli převážně negativní zkušenost s hledáním práce na začátku svého pobytu na území ČR, dnes mohou čelit dopadům ekonomické krize a situaci tak hodnotí jako horší. Necelá třetina respondentů pak uvedla, že je pro ně situace stejná.

Obrázek 10 - Zhodnocení možnosti výdělků vzhledem k době příjezdu do ČR (Zdroj: OPU, PPI)

Obrázek 11 - Zhodnocení možnosti výdělků vzhledem k době příjezdu do ČR – muži/ženy (Zdroj: OPU, PPI)

V hloubkových rozhovorech jsme tyto otázky rozvedli více do podrobností a zjišťovali, s jakými problémy se cizinci setkávají při hledání a udržení práce a jak toto subjektivně chápou. Stanovili jsme deset tezí, které dále rozvádíme a komentujeme. Zároveň jsme shrnuli, v jakých odvětvích či na jakých pracovních pozicích naši respondenti (jak z dotazníkového šetření, tak z rozhovorů) našli uplatnění.

Stanovené teze:

1. Možnost získat práci ovlivňují pobytové záležitosti
2. Je těžké najít (adekvátně zaplacené) zaměstnání
3. Nejde najít práci ve stejném oboru, který cizinec vystudoval v zemi původu
4. Je těžké získat a udržet si **legální** práci
5. Je těžké rozjet a udržet vlastní podnikání
6. Firmy/zaměstnavatelé se k cizincům chovají nespravedlivě až protiprávně
7. Práce pro zprostředkovatele je běžnou součástí systému
8. Pracovní prostředí se různí
9. Podpora cizinců v nezaměstnanosti má svá specifika
10. Zdravotní pojištění a zdravotní obtíže hrají důležitou roli

Možnost získat práci ovlivňují pobytové záležitosti

Cizinec-státní příslušník třetí země může na území ČR pracovat pouze, pokud má udělené povolení k pobytu (osoby, jimž byl v ČR udělen status uprchlíka, trvalý, dlouhodobý, přechodný pobyt nebo vízum). V některých případech cizinec čeká na rozhodnutí o udělení pobytu i několik let. Na toto poukazují respondenti-azylanté, kteří prošli režimem žadatele o azyl. Se stejným problémem se azylanté potýkají i při získávání živnostenského listu – respondent o něj mohl požádat až po sedmi letech čekání na rozhodnutí o udělení azylu. Respondenti také uvedli, že si myslí, že s trvalým pobytem by se jim zaměstnání hledalo lépe. Zároveň pociťují, že na některé pozice nemají bez občanství šanci se dostat. Získání alespoň trvalého pobytu je tak velkou metou mnoha cizinců. Respondenti-studenti uvedli jako překážku nemožnost pracovat na plný úvazek. Nemají takové šance být podporováni rodinou a občasně brigády pro ně nepředstavují jistotu příjmu k zajištění všech nákladů na živobytí. Jistotu cizinci necítí, ani když už zaměstnání mají, jakýkoli problém při vyřizování či prodlužování pobytu totiž jejich práci může ohrozit.

Je těžké najít (adekvátně zaplacené) zaměstnání

Mezi respondenty byli i tací, kteří se do Prahy přistěhovali právě kvůli lepší dostupnosti práce. V jiných regionech nemohli najít práci oni sami, nebo někteří členové jejich rodiny, větší nabídka je pak motivovala k přesunu do Prahy.

Většina respondentů shodně uvedla, že práci nelze najít bez kontaktů. Zpravidla jim v hledání pomáhají přátelé, rodinní příslušníci, kolegové. Sami vyhledávají práci na internetu a v inzerátech. Někteří aktivně obchází firmy nebo se vyptávají na stavbách. Pokud tyto možnosti selžou, obrací se na neziskové organizace, kde jim s komunikací s potenciálními zaměstnavateli pomáhá sociální pracovník/ce. V ostatních případech se obrací na tzv. zprostředkovatele-klienty. Z rozhovoru zároveň vyplynulo, že určitou roli respondenti přisuzují štěstí. Respondenti, kteří mají zkušenost s úřady práce, si uvědomují, že i pro Čechy je v současné době složité najít práci. Pro cizince je to pak ještě těžší. Někteří si také uvědomují, že je potřeba se hodně učit, protože se znalostí českého jazyka jde podle nich hledání lépe. Někteří respondenti uvádí, že se vyplatí spoléhat se jen na sebe.

Respondenti obecně uváděli, že musí pracovat mnohem více, aby dostali stejný plat jako Češi, uváděli rozmezí 12 – 18 hodin (v jednom případě i dvoudenní směny). Z platu, který takto získají často ještě živí další členy rodiny, někdy také část výdělků posílají na podporu rodiny do země původu. I přes fakt, že mají takto vyšší náklady, se raději smíří s menším platem, hlavně když budou mít práci. Toto odhodlání pak někteří chápou jako svoji výhodu na trhu práce. Na druhé straně se potýkají s řadou nevýhod – jsou závislí na pracovním povolení a nikdy se z nich nestanou rodilí mluvčí, co se českého jazyka týče. Šanci na lepší zaměstnání cizinci vidí v multikulturních nadnárodních firmách, kde je komunikativní jazyk jiný než čeština. To jim sice umožňuje zlepšit svoji finanční situaci, ovšem zároveň brzdí jejich integraci, neboť je nic nemotivuje učit se český jazyk a být v užším kontaktu s majoritou.

V případě některých cizinek je situace ještě o něco složitější - pochází z kulturních prostředí, kde ženy nepracují. Nemají tak představu o své kariéře a uplatnění či pracovním trhu. V takovém případě setrvávají delší dobu na úřadu práce. Obecně je pak pro cizinky v nové zemi těžké sladit pracovní a rodinný život – finanční situace rodiny je nutí pracovat a zároveň se doma starají o několik dětí. V případě studentů je obtížné pracovat, třeba i brigádně - škola na ně klade větší nároky než na české studenty (je náročná z hlediska jazyka, nového prostředí a stylu výuky).

Nejde najít práci ve stejném oboru

Respondenti, kteří toto uvedli, buď pracovali v zemi původu v oboru, který v ČR není nebo jen málo (např. prášková metalurgie, jaderná fyzika, humanitní obory, apod.), nebo v zemi původu pracovali na pozicích, na které v ČR nemají dostatečnou kvalifikaci (např. lékař nemá v ČR aprobační zkoušky). K uznání vzdělání ze země původu cizinci potřebují nostrifikaci (uznání) diplomu. K té je často potřeba doplnit si vzdělání, na to ale většinou nemají kvůli pracovnímu vytížení čas.

Obory možného uplatnění cizinců, které respondenti uváděli: ochranka/hlídač (hotel, obchod, policie), vrátný, recepční, pohostinství - servírka, číšník, úklid (hotely, kanceláře, silnice, stavby, domácnosti), taxislužba, transfery, administrativní práce pro klienta, zprostředkování víz, prodejce (elektronika, obrazy, jídlo, oděvy), stavebnictví (stavby, dekorace, interiéry), pásová výroba, zpracování, obsluha vysokozdvížného vozíku, šička, pomocný kuchař, překlady, tlumočení, pracovník NNO, učitelství, přednášky na školách (ZŠ, SŠ, VŠ), reklama a marketing, manažer kvality, obchodní manažer, finanční manažer, vedoucí oddělení, IT, pronájem a rekonstrukce, lepení obálek, roznos letáků.

Je těžké získat a udržet si legální práci

Není výjimkou, že cizinci za rok několikrát změní práci. Výdělky v nabízené legální práci jim nestačí na poplacení všech nákladů na živobytí. O možnosti růstu v rámci firmy si ani netroufají uvažovat, je to pro ně vzdálená budoucnost. Přitom mnozí z nich mají velký zájem se vzdělávat v rámci své nové profese. Mají šanci získat zaměstnání spíše u zaměstnavatele-cizince, čeští zaměstnavatelé je odmítají. Někteří dotázaní respondenti mají pocit, že pro cizince je práce pouze na stavbě. Přístup k nelegální práci se různí. Někteří by nelegálně nepracovali, i „kdyby měli umřít“, je to pro ně „ztráta času“. Jiní k této práci sáhnou právě proto, že se chtějí uživit, či se dostat z dluhů. Jsou si vědomi, že praxi získanou nelegálně pak nemohou nikde prokázat. Pociťují potřebu mít legální práci a všechny dokumenty v pořádku, ale také pociťují nedostatek financí, aby si to mohli dovolit.

Vydělat si na živobytí je obzvláště těžké pro žadatele o azyl. Ti nemohou po určitou dobu pracovat legálně, ale náklady na život si platit musí, volí proto i nelegální práci. Samotní respondenti si zároveň nejsou jistí, jak dlouhou dobu nemohou legálně pracovat. Pracovní uplatnění může ohrozit i země původu a její režim (např. nucení ruských zaměstnavatelů podnikajících v ČR propustit osoby, které ruský režim považuje za „nepřátele státu“). Studenti, které nemohou podporovat rodiče, si musí přivydělávat na živobytí. Zároveň ale na studentské vízum, podle slov respondentky, mohou odpracovat jen určitý počet hodin – zkouší tedy i brigády načerno, kde mohou pracovat neomezeně.

Je těžké rozjet a udržet vlastní podnikání

Pro cizince není jednoduché rozjet bez podpory podnikání. Na začátku nemají dost kontaktů a takový odbyt, ale náklady spojené s podnikáním (zdravotní a sociální pojištění, zálohy na daně, apod.) platit musí – když nemají ještě další práci, neuživí je to. Jako cizinci dostávají podle jednoho respondenta na živnostenský list nižší finanční nabídky než Češi, ve výsledku jim moc nezbyvá. Někteří si našli cestu k nové profesi, kterou se živí a baví je – v takovém případě znají svou cenu, jsou opatrní a např. podepisují s odběrateli smlouvy. Nicméně i když se jim podnik vede, tíží je nejistota. Jak ukázaly také výsledky dotazníkového šetření, respondenti se

kromě podnikání snaží vykonávat i další práce (na DPP, DPČ). Cizinci se dostávají také do role zaměstnavatele (např. v restauracích). Najít kvalitního zaměstnance (ať už Čecha nebo cizince) je podle nich těžké – i nyní je ve zvýšeném počtu uchazečů stejně malý počet lidí, kteří se na práci hodí a mají kvalifikaci. Respondenti, kteří podnikají, krizi pociťují – je méně klientů a výdělku. Žádný z respondentů se nevyjadřoval k tématu vyřizování živnostenského oprávnění, povinnosti spojené s jeho získáním (doložení výpisu z rejstříku trestů ze země původu, registrace na obchodním rejstříku se zaplacením poplatku ve výši 5 000,- Kč) neřadí mezi hlavní obtíže, se kterými se při vlastním podnikání potýkají.

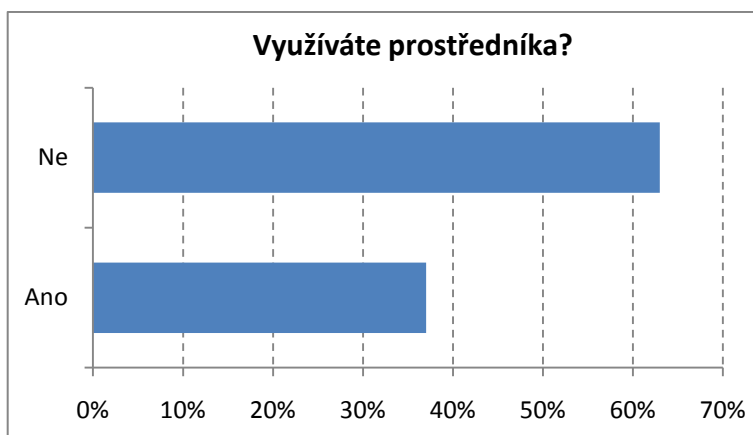
Firmy, zaměstnavatelé se k cizincům chovají nespravedlivě až protiprávně

Respondenti uváděli různé praktiky některých firem. Firma si například nechává půlku výdělku cizince nebo nevyplácí peníze podle dohody. Nabízí pouze brigády či práce na dohodu, nechťjí cizince zaměstnávat na hlavní pracovní poměr. Někdy nechťjí dávat smlouvu vůbec a v případě, že ano, nechťjí platit sociální a zdravotní pojištění. Oficiálně vykazují, že pojištění platí, ale peníze jdou celé „z kapsy“ cizince. Pozvou cizince na práci, která není, a pak je nepřijmou. V jiném případě je ve tříměsíční zkušební lhůtě vyhodí. Spoléhají na to, že cizinci nemají dostatečné informace o svých právech. Zaměstnavatel například řekl cizinci, kterého chtěl propustit pro nadbytečnost, aby podal výpověď sám. To, že přijde o odstupné, cizinec netušil. Za prodloužení dokumentů chťjí vratnou jistinu (až 15.000,-) jako záruku, že neodejdou. Jako příklad můžeme uvést, že za 72 hodin týdně (cca 290 hodin měsíčně) se dá i u českého zaměstnavatele vydělat 6.500,- + ubytování.

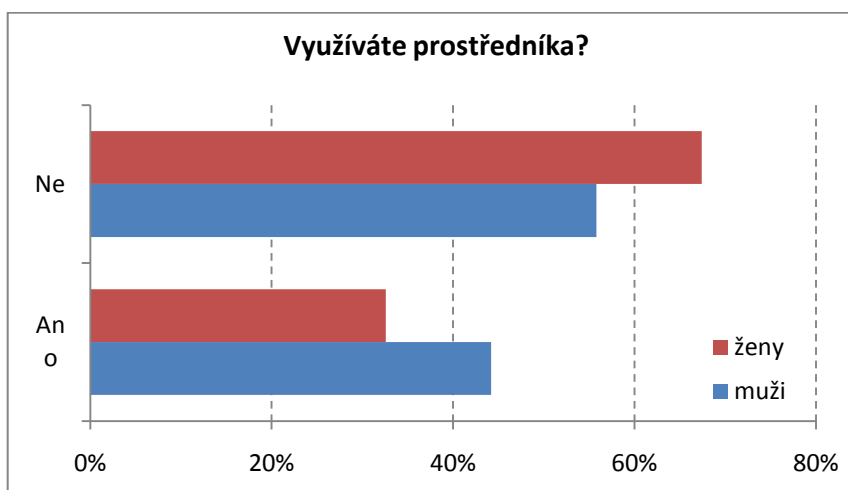
Práce pro zprostředkovatele je běžnou součástí systému

Zprostředkovatelé (tzv. klienti) poskytují cizincům servis, za který si ale nechají zaplatit – vyřídí cizinci bezplatně víza, službu mu pak ale strhávají z platu. Cizinec také nemusí dostat vůbec zapláceno, takže pracuje až 18 hodin denně zadarmo a má problémy s placením nájmu atp. Když klient něco zkazí, cizinec se nemá kam odvolat a stojí před problémem nelegálního pobytu a práce. Nutno říci, že cizinci rozlišují seriózní a neseriózní zprostředkovatele. Neseriózní zprostředkovatelé bývají spíše z řad cizinců. Stává se například, že Čech, pro kterého je práce vykonávána, dá peníze cizinci-zprostředkovateli. Ten je ovšem cizinci, který práci odvedl, nevyplatí. Téměř všichni respondenti jsou si vědomi, že to není správné; část z nich si pak myslí, že není jiné cesty. Respondenti, kteří služby klientů nevyužívají, vědí o zprostředkovatelích a jejich nekalých praktikách hodně od známých; spolupráci s nimi považují za nebezpečnou. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že prostředníka nevyužívá cca 63% (viz Obr. 12). Zprostředkovatele pak využívají častěji muži než ženy (viz Obr. 13). Je ale nutné podotknout, že v několika případech respondenti dotazníkového šetření mezi zprostředkovatele započítali i právníka či tlumočníka – můžeme tedy předpokládat, že určité skupiny cizinců do kontaktu s klienty nepřichází, ani o nich nemají informace.

Obrázek 12 - Využíváte prostředníka? (Zdroj: OPU, PPI)

Obrázek 13 - Využíváte prostředníka? – muži/ženy (Zdroj: OPU, PPI)

Pracovní prostředí se různí

V některých místech se cizinci setkávají s kolegy, kteří jim „hází klacky pod nohy“, ale jinde jim kolegové pomáhají v jejich každodenním životě. Důležitou roli v tomto podle některých respondentů hraje jazyková bariéra a přístup samotného cizince. Někteří respondenti uvedli, že sami sebe vidí jako ty, kteří tvrdě pracují a mají vyšší kvalifikaci než ostatní kolegové.

Podpora cizinců v nezaměstnanosti má svá specifika

Cizinci se potýkají se stejným dilema jako Češi - pokud odmítnou málo placenou práci z úřadu práce, jsou vyškrtnutí z evidence a není jim placeno zdravotní pojištění (jako cizinci ale mají reálně vyšší náklady – komerční nájem, menší podpora rodiny, více závislých členů rodiny). Cizinci registrovaní na úřadu práce si uvědomují, že krize je zasáhla jako ostatní. Jedinou možnou cestou pro mnoho z nich je rekvalifikace (v případě respondentů: obsluha vysokozdvizného vozíku, hospodyně, kadeřnice, účetní..), pokud jsou pro ně běžné kurzy finančně nedostupné. Někteří musí prosit o finanční pomoc z domova, tu si jejich rodiny nemohou vždy dovolit.

Někteří respondenti také uvedli špatnou zkušenost s vyřizováním dávek – úředníci řeknou, že není právo na dávku, i když má cizinec zjištěno, že nárok má. Vyplácení dávek se nejednou protahuje. Úspěch jednání cizince na úřadě podle respondentů, kteří se k tomuto tématu

vyjadřovali, záleží na konkrétním úředníkovi a jeho náladě.

Zdravotní pojištění a zdravotní obtíže hrají důležitou roli

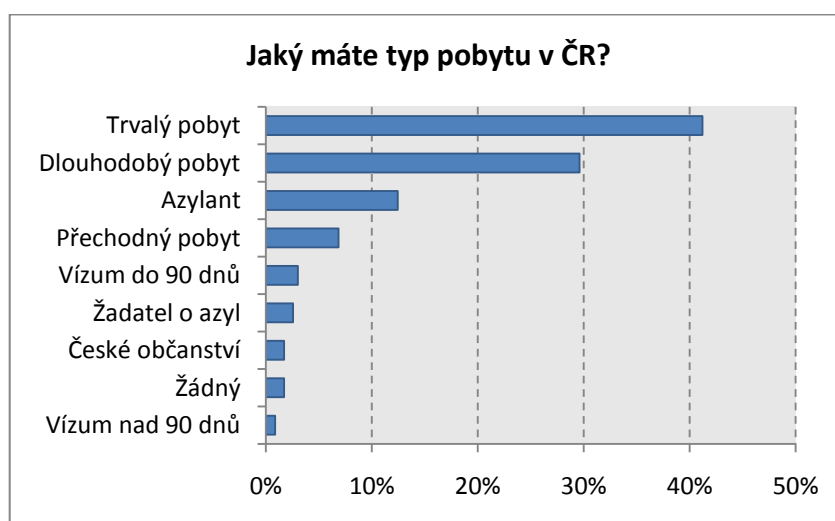
Pokud cizinec není účasten veřejného zdravotního pojištění, může si zaplatit pouze komerční pojištění – často platí jen jeho nejzákladnější variantu, která jim slouží jen pro účely získání víza. To ovšem není hlavní problém. U dlouhodobě nezaměstnaných cizinců se objevují psychické obtíže. Dvěma respondentům byl z tohoto důvodu dokonce přiznán invalidní důchod. Když se ovšem cizinec dostane do invalidního důchodu a nemá splněno 5 let placení pojištění, nemá nárok na výplatu invalidního důchodu. Zároveň se v plné invaliditě cizinci neplatí sociální pojištění, proto se dodatečně nedá splnit 5 let podmínky a nárok na dávky nevzniká. Jedinou cestu pak tito cizinci vidí v přiznání částečné invalidity, kdy se mohou nahlásit na úřad práce, který pak pojištění bude po určitou dobu platit. Někteří respondenti uvedli, že se potýkají s frustrací, když vidí, že na některých místech pracují lidé, kterým se vůbec pracovat nechce a oni by tu pozici přitom dělali moc rádi a dobře.

2.2.3 Pobyt

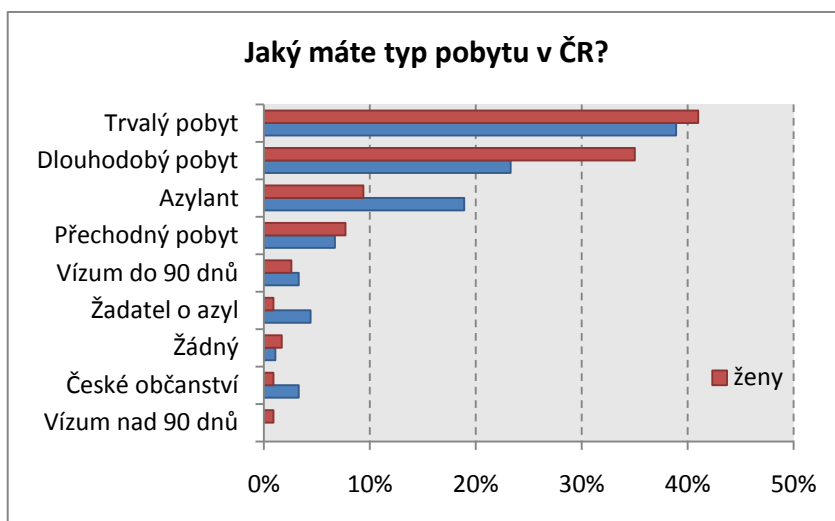
Následující text analyzuje téma pobytu z dotazníkového šetření a doplňuje je dalšími cennými poznatky získanými z hloubkových rozhovorů. Otázky položené respondentům jsou následující: 1. Jaký máte typ pobytu?; 2. Jaký je účel vašeho pobytu?; 3. Pobývá s vámi v ČR někdo z vaší rodiny?

Podle kvantitativních ukazatelů se zúčastnilo výzkumu nejvíce cizinců s trvalým pobytem (41 %), s dlouhodobým pobytem (30%), azylantů (12%) a to z celkového počtu 233 dotázaných cizinců žijících na území hlavního města Prahy. Dále 7% dotázaných má přechodný pobyt, zbývající typy pobytů se pohybují kolem 3%. Následující 2% respondentů uvedlo, že nemají žádný pobyt (Obr. 14). Druhý graf (Obr. 15) ukazuje typy pobytů z genderového spektra.

Obrázek 14 - Jaký máte typ pobytu v ČR? (Zdroj: OPU, PPI)

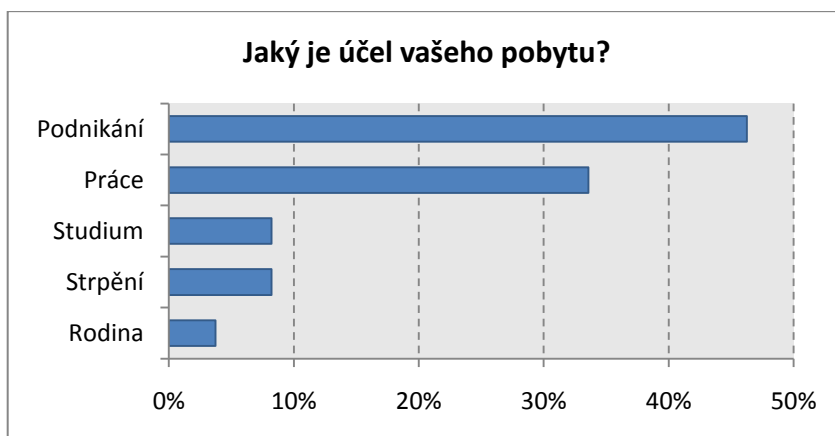

Obrázek 15 - Jaký máte typ pobytu v ČR? – muži/ženy (Zdroj: OPU, PPI)

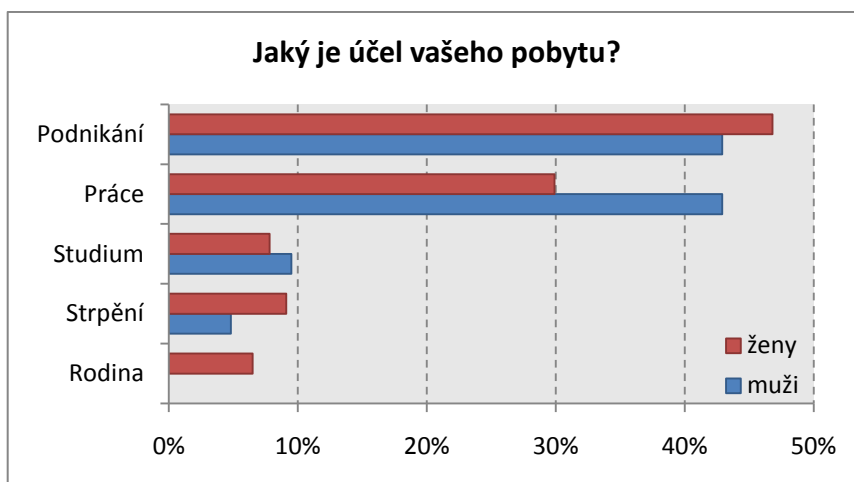
Nejvíce respondentů a to 46% uvedlo, že přijeli do České republiky **za účelem** podnikání a práce (34%). Za těmi to dvěma kategoriemi jsou s 8 % účel studia a víza strpění. Na poslední příčce jsou důvody týkající se samotných rodin respondentů (Obr. 16).

Obrázek 16 - Jaký je účel vašeho pobytu? (Zdroj: OPU, PPI)

Odpovědi mužů ukazují, že jsou v ČR za účelem práce mnohem více než ženy, ale naopak v oblasti podnikání se realizují ženy více (o 4%). Poslední příčku (viz Obr. 17) zaujmají odpovědi žen, které ukazují, že jsou v České republice za účelem „pobytu“ s rodinou. Muži u této kategorie mají 0%.

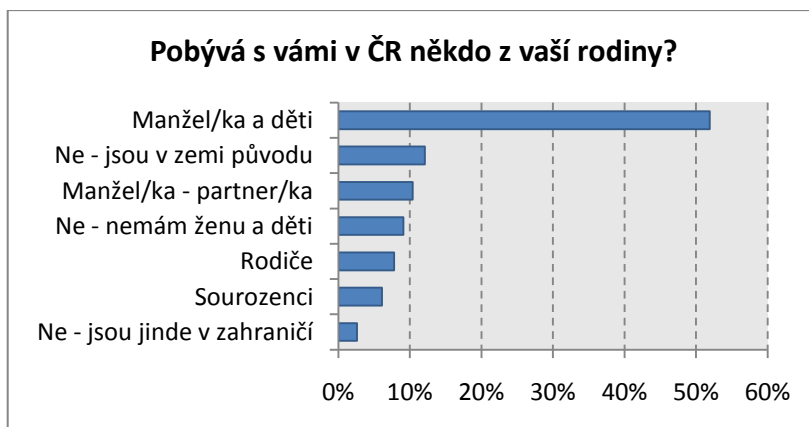
Obrázek 17 - Jaký je účel vašeho pobytu? – muži/ženy (Zdroj: OPU, PPI)

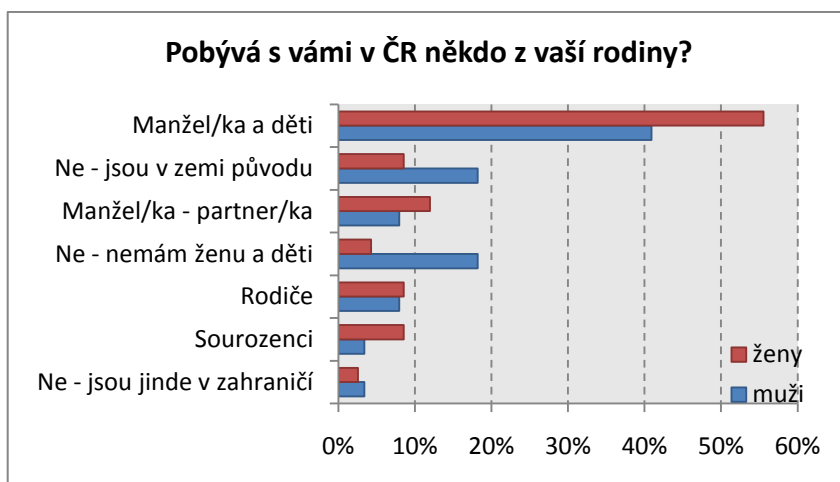
Důvody pro příjezd do České republiky jako do hostitelské země se nedají shrnout do jednoduše vymezených kategorií, protože každý jedinec pochází z jiné země s jinou sociokulturní diverzitou a politickým uspořádáním. Ale i přes různé motivy a důvody odchodu cizinců ze země původu a při výběru hostitelské země, jsme vyčlenili dvě hlavní kategorie. První bychom mohli nazvat náhodnou a ne zcela vědomou volbou cílové země. Jednalo se často o situace, kdy respondent/ka chtěl/a jen do země EU, ale z různých příčin zůstali již v České republice. Do druhé kategorie spadají respondenti, kteří si vybrali Českou republiku z důvodu pobytu příbuzných nebo na doporučení svých přátel/ známých.

Více než polovina dotázaných uvedla (52%), že zde žijí se svými rodinami (manžel/ka a děti). Toto tvrzení převažuje u žen, což by se dalo pokládat vzhledem k rozdělní podle pohlaví v kapitole účel pobytu (obr. 17, viz poslední příčka). U mužů naopak je vyšší procento odpovědí, že mají rodiny v zemi původu a v hostitelské zemi pobývají sami nebo rodinu žádnou nemají. To by potvrdzovalo hypotézu, že častěji muži ze třetích zemí jezdí do ekonomicky vyspělejších zemí za prací a rodinu často nechávají v zemi původu. Posílají peníze do země původu a podle možností svou rodinu jezdí navštěvovat. Na otázku - pobývá s vámi v ČR někdo z vaší rodiny se na třetí příčce v četnosti odpovědí zařadila kategorie manželé/ manželky, partneři/ partnerky (10%), dále nemám ženu a děti (9%) rodiče (8%) sourozenci (6%) a označení „ne- jsou v zahraničí (3%). (Obr. 18, 19)

Obrázek 18 - Pobývá s vámi v ČR někdo z vaší rodiny? (Zdroj: OPU, PPI)

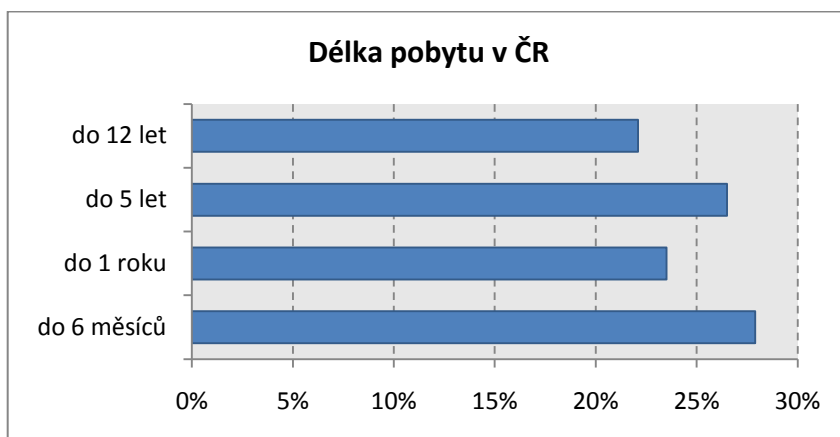

Obrázek 19 - Pobývá s vámi v ČR někdo z vaší rodiny? – muži/ženy (Zdroj: OPU, PPI)

Délka pobytu v České republice je podle výsledků odpovědí našich respondentů poměrně nízká. Respondenti byli námi osloveni za účelem výzkumu nejčastěji v době, kdy pobývali v České republice méně než 6 měsíců (28% z 226 odpovědí) a u 27% dotázaných jejich délka pobytu nepřesáhla dobu 5 let (Obr. 20).

Obrázek 20 - Délka pobytu v ČR (Zdroj: OPU, PPI)

Pro většinu respondentů byla doba příjezdu a vyřizování si pobytu v České republice velmi náročná. Cizí jazyk, neznalost cizího města, dlouhá doba čekání na vyřízení žádosti o udělení víz nebo mezinárodní ochrany je spojena se značnou zátěží. Nejistota z ní plynoucí, zvláště pro cizince v jejich zemi původu pronásledované, je nejtěžší.

(Respondentka Rusko): „*doba čekání na to rozhodnutí byla pět let-pět let pekla. Po tom, co jsme si s dcerou prožily...Ztratila jsem zdraví a začala chodit k psychiatrovi. Ta nejistota, co s námi bude, byla strašná. Když nám byl udělen azyl, měla jsem strašnou radost, ale síla na to vyjádřit ji, už nebyla“*

Pouze tři jedinci vypověděli, že „vše“ proběhlo bez problému. S hladkým průběhem při vyřizování pobytu byla bezpochyby spojena dobrá informovanost dotyčného a pomoc druhé osoby.

(Respondent Rusko): „*Jo, jo, bylo to dobrý. Dostal jsem azyl po roce. Pomáhala mi jedna paní*

z baráku, která se v tom nějak vyznala. Co kde a tak. Já jsem neuměl jazyk, byl jsem jako malé dítě.“

Častým jmenovatelem problému při vyřizování pobytu jsou dlouhé fronty před cizineckou policií a nedostatek či nesprávnost podané informace ze strany pracovníků cizinecké policie.

(Respondentka Uzbekystán): *„Vadí mi to, ale já nemůžu nic změnit. Oni mají takový systém. Všichni vědí, jak to tam chodí. Když přijdu na půl osmou ráno a přede mnou jsou 4 lidi, vím, že přijdu na přepážku ve tři hodiny.“*

(Respondent Ukrajina): *„Pro cizince je těžké vyznat se v zákonech, když neumí dobře česky“. Už se několikrát stalo, že chyba- já musel na jiné místo cizinecká policie a tam mě poslat zase zpátky. Paní se nevěděla co s tím.“*

(Respondent Keňa): *„Na cizinecké polici čekáme 6-8 hodin a paní u okýnka řekne - „chybí vám razítko“. Když se zeptám, kde ho seženu, tak neví.“*

Ve většině výpovědí na téma komunikace s úřady jsme nezaznamenali větší obtíže (dávky SSP, ÚP apod.) Cizinci vypovídají, že i když se setkali s odmítavými a neochotnými reakcemi zaměstnanců různých státních institucí, byl to spíše konkrétní pracovník/ pracovnice se kterým měli problém, ale při častějším navštěvování si na činnost daného úřadu/ instituce nestěžovali. Ve srovnání s jinými úřady se respondenti podívovali a byli rozčílení nad fungování cizinecké policie a reflektovali vážné nedostatky z jejich strany. V průběhu rozhovorů se respondenti dotýkali činnosti tzv. „klientů“, jejichž služby využívají nebo o jejich existenci vědí.

(Respondent Ukrajina): *„Zarazilo mě, že je na cizinecké policii fronta, všichni lidé čekají na razítko, čekali jsme asi 4 hodiny, aby nám dali razítko. Ale ty klienti, co připravují papíry, tak tam chodí jak do práce. Cizinecká policie to vítá, protože klienti připraví papíry přesně podle jejich předpisů. Když tam přijde jednotlivec, vždycky bude mít něco špatně. Někde něco chybí. Potom mu policajt vysvětluje a cizinec neví, na to se ho policajt ptá. Když přijde klient a má štos papírů, kde je všechno připraveno, je to super. Policajt ho bere jako svého spolupracovníka. Ti samý lidi, kteří jsou tam dnes, jsem tam viděl před 10 lety. Nám za 500 korun zprostředkovali razítka během dvou hodin a nemuseli jsme tam čekat celý den. Prostě si tím vydělávají“*

2.2.4 Informovanost

Předpokládá se, že cizinci mají často nedostatek informací o svých právech, povinnostech a možnostech ve státě, ve kterém žijí. Nedostatek informací může mít přitom zásadní negativní vliv na jejich integraci do nové společnosti.

Následující text přináší výsledky kvalitativní analýzy hloubkových rozhovorů provedených se 40 respondenty, kteří mimo jiné odpovídali na otázky týkající se jejich informovanosti. Otázky byly následující: Odkud čerpáte informace o svých právech a povinnostech? O svých možnostech v ČR? Znáte nějaké úřady nebo instituce, kde se můžete dozvědět, co potřebujete, nebo co vám pomáhá? Znáte nějaké organizace, které pomáhají a radí migrantům? Kam byste se s důvěrou obrátili s problémem s pobytem? Se zaměstnáním? Se školou pro děti?

Výsledky analýzy rozhovorů jsou doplněny o výsledky dotazníkového šetření, ve kterém respondenti odpovídali na následující otázky: Máte dostatek informací svých právech? Kde

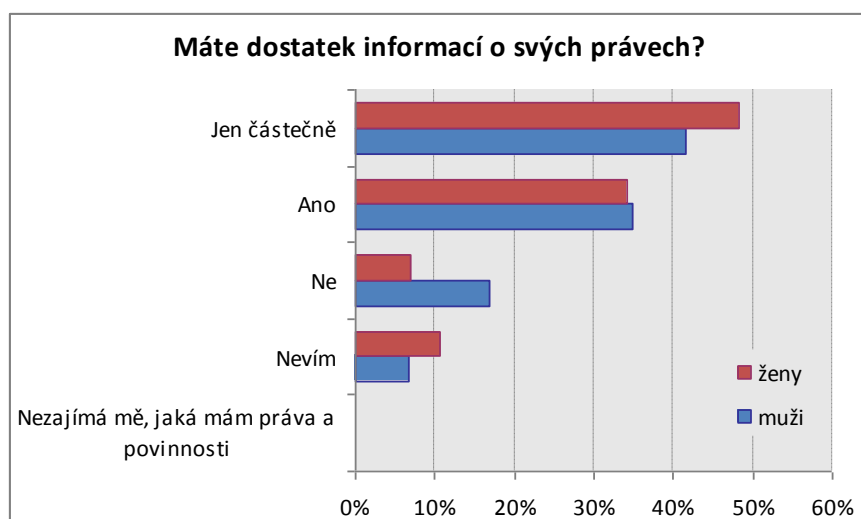
získáváte informace? Využíváte prostředníka?

Analýza hloubkových rozhovorů potvrzuje hypotézu, že většina cizinců žijících v České republice pociťuje nedostatek informací o svých právech, povinnostech a možnostech. S tímto se shodují i výsledky dotazníkového šetření, v němž 45% dotazovaných má pocit, že má dostatek informací jen částečně a 12% pociťuje nedostatek informací. Záporně na otázku, zda má respondent dostatek informací o svých právech, odpovídali především muži. Důvodem může být to, že ženy mají větší potřebu informace získávat a také fakt, že často v rámci role pečovatelky zajišťují mnoho věcí pro děti a ostatní členy rodiny, např. školu, lékaře apod. (viz Obr. 21 a 22).

Obrázek 21 - Máte dostatek informací o svých právech? (Zdroj: OPU, PPI)

	Celkem	muži	ženy
Nezajímá mě, jaká mám práva a povinnosti	0%	0%	0%
Nevím	8%	7%	11%
Ne	12%	17%	7%
Ano	35%	35%	34%
Jen částečně	45%	42%	48%

Obrázek 22 - Máte dostatek informací o svých právech? (Zdroj: OPU, PPI)

Nejvíce problémů měli se získáváním potřebných informací respondenti v období krátce po příjezdu do ČR. Respondenti se ocitli ve zcela novém neznámém prostředí s odlišným systémem, než na jaký byli zvyklí v zemi svého původu. Hlavní překážkou byly nedostatečné jazykové schopnosti nejen ze strany respondenta, ale často i ze strany úředníků na konkrétních úřadech. Ne zcela výjimečně byla ovšem neschopnost vzájemného dorozumění se ze strany úředníka jen předstíraná. V těchto případech je jednání úředníků na hranici diskriminování cizinců. „Když jsem byla na tom zdravotní pojišťovně, tak semnou nechtěl nikdo ani mluvit, dokud jsem nepřivedla tu paní od vás¹ a nedomluvila jsem se s ní. Já myslím, že mluvíme že se

¹ Myšleno OPU (Organizace pro pomoc uprchlíkům)

vyjadřuju správně, když něco chci říct, promyslím to dopředu, ale stejně mě tam nechtěli chápat, dokud jsem nepřivedla tu paní od Vás, tak to bylo trochu zlý. Natolik že mě vůbec nechtěli poslouchat. “ (cit. respondent)

Problémy s informovaností u řady respondentů přetrvávají i dlouhou dobu po příjezdu do ČR. I po překonání jazykové bariéry zůstává problém, kde informace získávat. Řada respondentů by se sice obrátila s konkrétními problémy na úřady, pod jejichž kompetenci spadají, ale velká část z nich si právě kompetencemi úřadů není jistá. Mnoho respondentů si stěžuje na to, že ani úředníci nemají dostatečné vědomosti a nedokážou jim ani s problémem pomoci a posílají je s nedostatečnými informacemi z úřadu na úřad. Mezi nejčastěji navštěvované úřady patří ministerstvo vnitra, cizinecká policie, zdravotní pojišťovna, sociální péče a úřad práce.

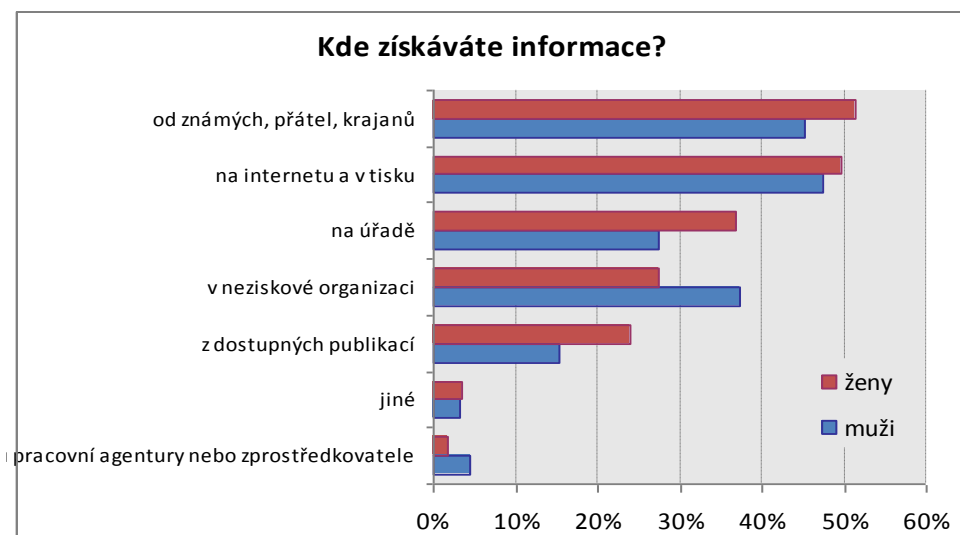
Nejčastěji respondenti hloubkových rozhovorů odpovídali, že informace získávají u svých přátel a neziskových organizací. Přátelé jsou převážně cizinci, ale ne vždy krajané, kteří v České republice žijí déle než oni a mají již své zkušenosti. U neziskových organizací oceňují především přátelský přístup pracovníků a nepředstíranou ochotu jim pomoci, a také to, že mají přehled o právech a povinnostech cizinců a vědí, kde získat vše potřebné. V neposlední řadě také chválí široké spektrum nabízených služeb, např. překladatel, jazykové a rekvalifikační kurzy, a jejich bezplatnost, která je především pro migranty z rozvojových zemí velmi podstatná. Mezi neziskovými organizacemi jmenují na prvním místě PPI (Poradna pro integraci) a OPU (Organizace pro pomoc uprchlíkům). Zde však je potřeba mít na zřeteli, že respondenti jsou naprostou většinou klienti právě těchto neziskových organizací. Z důvodu širšího vzorku respondentů se nejspíše také nezisková organizace umístila až na třetím místě mezi odpověďmi na otázku „Kde získáváte informace?“ v dotazníkovém šetření. (Obr. 23 a 24). O existenci „neziskovek“ se dozvěděli respondenti většinou od známého, v azylovém domě nebo uprchlickém táboře, na cizinecké policii, ministerstvu vnitra nebo jiném úřadě, kam cizinci často docházejí. Dalším zdrojem informací je internet a tisk. Internet poskytuje velké množství informací, ale řada především strašších respondentů a respondentů z rozvojových zemí ho neumí dostatečně využívat a jsou odkázáni na pomoc mladších známých nebo příbuzných. Ne každý cizinec má také přístup na internet, důvodem je často nepříznivá finanční situace, která neumožňuje platit internet nebo pořídit si počítač.

Výsledky dotazníkového šetření až na výše uvedenou odchylku v případě neziskových organizací korespondují s výpověďmi z hloubkových rozhovorů. Z tabulky a grafu 2 je možné vyčíst rozdíl mezi tím, kde získávají informace ženy a kde muži. Ženy častěji získávají informace u přátel a známých, na úřadech a z dostupných informací. Možným důvodem je vyšší komunikativnost žen v rámci skupiny známých a také více času na čekání na úřadech a čtení publikací, živitelem rodiny je většinou muž. Z tohoto důvodu muži mají také mnohem častěji než ženy informace od zaměstnavatelů, agentur a zprostředkovatelů práce.

Obrázek 23 - Kde získáváte informace (Zdroj: OPU, PPI)

	Celkem	muži	ženy
u pracovní agentury nebo zprostředkovatele	2,6%	4,4%	1,7%
jiné	3%	3%	3%
z dostupných publikací	20%	15%	24%
v neziskové organizaci	31%	37%	27%
na úřadě	31%	28%	37%
na internetu a v tisku	47%	47%	50%
od známých, přátel, krajanů	49%	45%	51%

Obrázek 24 - Kde získáváte informace (Zdroj: OPU, PPI)

Je důležité zmínit, že někteří respondenti přiznávají vlastní vinu na tom, že nemají dostatek informací. Dokud je nepostihne žádný problém, nepocítují nutnost informace vyhledávat.

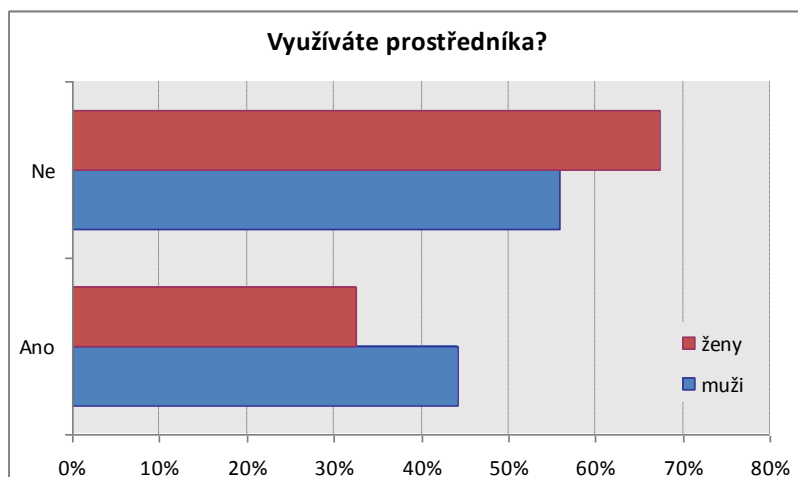
Poslední otázkou v dotazníkovém šetření týkající se informovanosti bylo, zda respondent využívá prostředníka, který by za něj něco vyřizoval a zjišťoval. Výsledky jsou uvedeny v Obr. 25 a 26. Prostředníka využívají častěji muži než ženy, vzhledem k dalším výsledkům se domnívám, že prostředníka mužům dělá při jednání na úřadech jejich žena. Prostředníka však celkově využívá jen třetina respondentů.

Obrázek 25 - Využíváte prostředníka? (Zdroj: OPU, PPI)

	Celkem	muži	ženy
Ano	37%	44%	33%
Ne	63%	56%	67%

Obrázek 26 - Využíváte prostředníka? – muži/ženy (Zdroj: OPU, PPI)

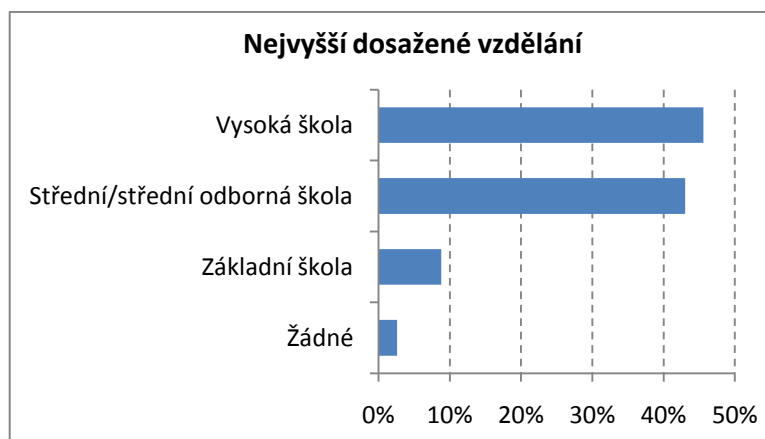
2.2.5 Vzdělávání

V oblasti vzdělávání jsme se respondentů v dotazníkovém šetření ptali na následující čtyři otázky: 1) jaké je vaše **nejvyšší dosažené vzdělání** (dosažené v zemi původu či v ČR, případně obor), 2) máte dosažené vzdělání v ČR **nostrifikované**, 3) **odpovídá** vaše vzdělání vašemu **současnému pracovnímu zařazení** a 4) absolvovali jste nějaká **další vzdělávání**?

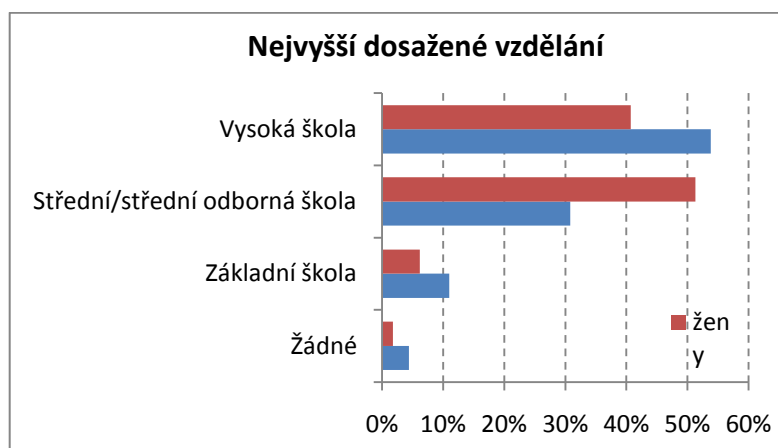
Téměř 90 procent respondentů uvedlo, že jsou absolventy vysoké či střední/střední odborné školy, pouze necelá tři procenta respondentů uvedla, že nemají žádné vzdělání. Mezi ženami je nejvíce absolventek střední/střední odborné školy, zatímco mezi muži se nejvíce objevují vysokoškoláci. U mužů je také větší zastoupení respondentů, kteří nemají žádné, případně mají základní vzdělání – přes 15 procent, zatímco ženy jsou zde zastoupeny méně než 8 procenty (viz Obr. 27 a 28).

Respondenti v hloubkových rozhovorech uváděli, že oni nebo členové jejich rodiny pobývajících v ČR mají vysokoškolské vzdělání (ekonomické, technické, přírodovědné i humanitní obory, apod.), a to v 57 procentech odpovědí, z toho tři respondenti absolvovali nebo absolvují vysokoškolské studium v ČR; dalších šest respondentů studovalo VŠ v zemi původu, ale z různých důvodů studium nemohli dokončit. Necelá čtvrtina respondentů má střední či střední odborné vzdělání a pouze jeden respondent uvedl základní vzdělání. Respondenti mají znalosti dalších jazyků (v několika případech až 5-6), většinou ovšem neevropských. Mladší respondenti častěji ovládají anglický jazyk, protože se ho učili už na škole v zemi původu.

Obrázek 27 - Nejvyšší dosažené vzdělání (Zdroj: OPU, PPI)

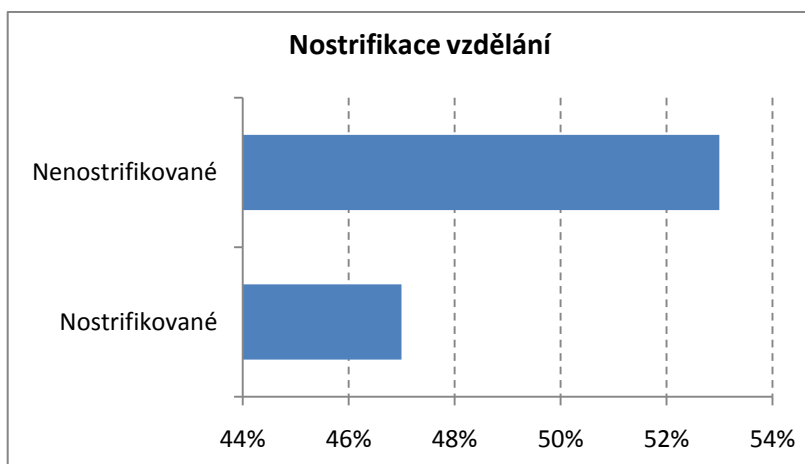

Obrázek 28 - Nejvyšší dosažené vzdělání – muži/ženy (Zdroj: OPU, PPI)

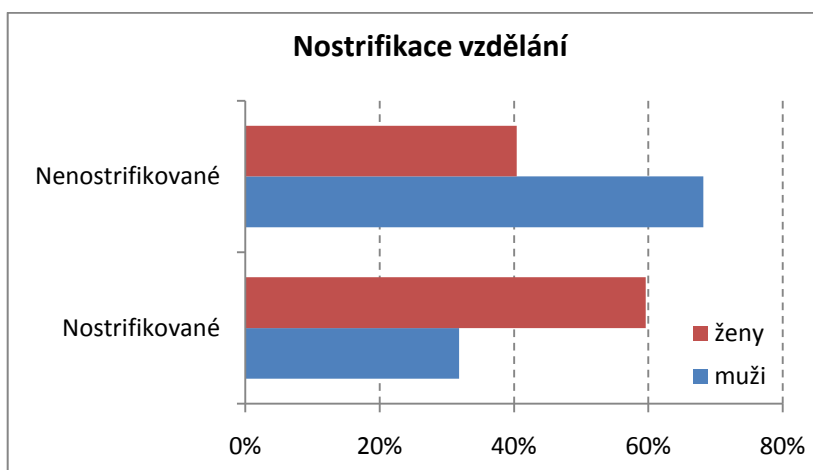

Přibližně polovina respondentů dotazníkového šetření uvedla, že své nejvyšší dosažené vzdělání nemá v ČR nostrifikované, přičemž jsou to spíše muži, kteří vzdělání nemají nostrifikované – více než 3/5 respondentů, kteří se k této otázce vyjadřovali (viz Obr. 29 a 30). Někteří respondenti mají pocit, že diplom ze země původu jim zde v práci nepomůže, protože tu nic neznamena. Respondenti, kteří mají zkušenost s nostrifikací svého diplomu (v oboru lékař, právník) uvedli, že k uznání vzdělání musí absolvovat určité zkoušky, praxe, či celé předměty. Ne všichni si to však z časových či finančních důvodů mohou dovolit. Jiný respondent uvedl, že o nostrifikaci se ani pokoušet nebude, protože nenašel na žádné univerzitě předměty, které by se shodovaly s jeho studiem (konkrétně studiem teologie). Několik respondentů se zároveň shodlo, že nostrifikace jim v hledání práce v ČR nepomůže – zpravidla se jednalo o vzdělání v oborech, které obecně v ČR nemají takové uplatnění. Nostrifikaci si pak zařizují sami, nebo prostřednictvím neziskových organizací.

Obrázek 29 - Nostrifikace vzdělání (Zdroj: OPU, PPI)

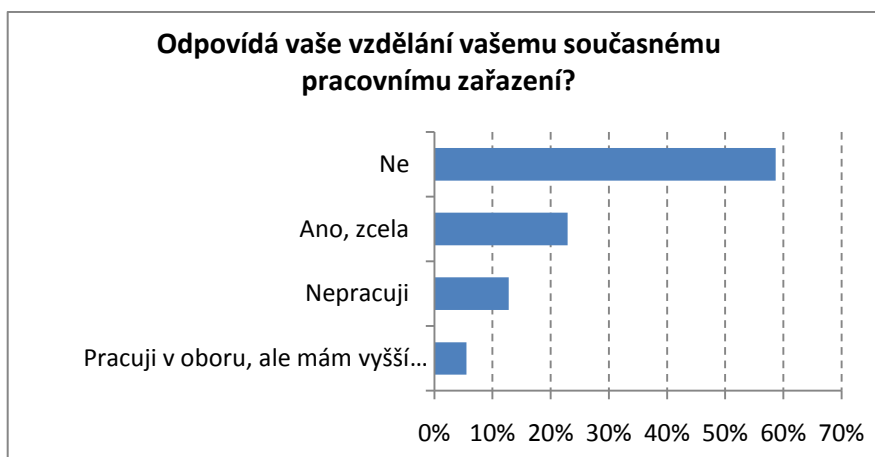

Obrázek 30 - Nostrifikace vzdělání – muži/ženy (Zdroj: OPU, PPI)

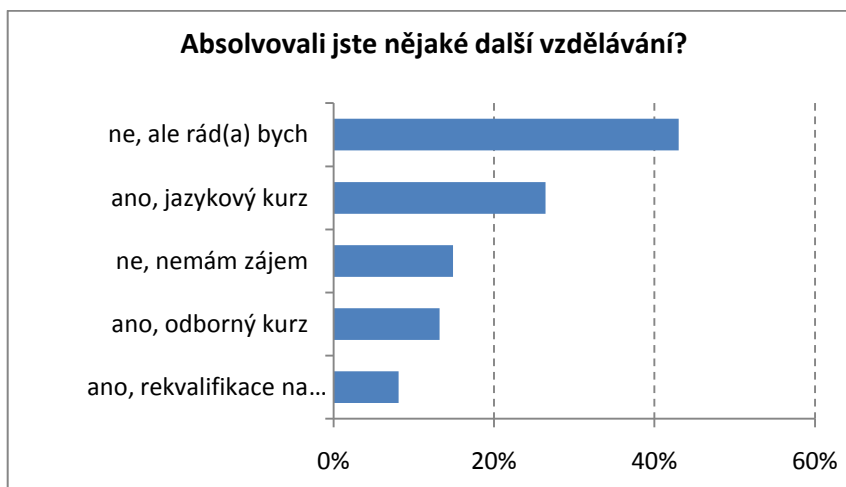
Jedním z důvodů, proč se přestěhovat do Prahy je mimo jiné právě i možnost vzdělávání vedoucí k lepšímu uplatnění. Dojíždění do Prahy na kurzy je finančně náročné. Ve vztahu ke vzdělávání představovalo bydlení v Praze pro respondenta výhodou. Vzhledem k tomu, že téměř 60% respondentů dotazníkového šetření uvedlo, že jejich současné pracovní zařazení neodpovídá jejich vzdělání (viz Obr. 31), představuje možnost dalšího vzdělávání či rekvalifikace pro tyto osoby důležitý faktor.

Obrázek 31 - Odpovídá vaše vzdělání vašemu současnému pracovnímu zařazení? (Zdroj: OPU, PPI)

Absolvovanou rekvalifikaci uvedlo pouze 8% respondentů dotazníkového šetření, přičemž se jednalo spíše o muže než ženy (viz Obr. 32 a 33). Zájem byl například o pozice 1) v oblasti péče a zdraví: kadeřník, kosmetika/manikúra/modeláž nehtů, masér; 2) v oblasti služeb: hospodyně, kuchař/číšník, účetní; 3) obchodní či manažerské. Dle několika respondentů hloubkových rozhovorů jsou placené rekvalifikační kurzy finančně nedostupné. Využívají bezplatných rekvalifikací od úřadu práce, pokud na ně mají nárok, nebo se snaží zažádat si o dotaci. Pouze dva respondenti uvedli, že se na potřebné zkoušky k získání nové kvalifikace připravovali sami, bez rekvalifikačního kurzu. Jeden respondent uvedl, že na vybraném kurzu pro něj (jako pro cizince) nezbylo místo, jinému respondentovi nabízený kurz časově kolidoval s částečným úvazkem. Tři respondenti raději volí místo kurzu samotnou práci, kterou se učí tzv. „za chodu“. Dvě respondenty uvedly, že absolvovanou rekvalifikaci nevyužily. Shodně se jednalo o rekvalifikaci na pozici kadeřnice. Respondentky si představovaly, že pak získají zaměstnání, ale v salonech po nich vyžadovali živnostenský list. Na zařízení vlastního podniku současně nemají dostatečný nebo žádný počáteční kapitál.

Obrázek 32 - Absolvovali jste nějaké další vzdělávání? (Zdroj: OPU, PPI)

Obrázek 33 - Absolvovali jste nějaké další vzdělávání? – muži/ženy (Zdroj: OPU, PPI)

Více než třetina respondentů dotazníkového šetření absolvovala nějaký kurz mimo rekvalifikaci (jazykový absolvovala přibližně čtvrtina respondentů, odborný kurz pak 13% - viz Obr. 32). Více než polovina respondentů neabsolvovala žádný kurz – téměř 2/3 z nich by ale rády nějaký kurz absolvovaly. Zájem o další vzdělávání nemá 15% z celkového počtu respondentů. Mezi pohlavími jsou ve všech možnostech pouze 2-4% rozdíly – o další vzdělávání tedy mají o něco větší zájem ženy (viz Obr. 33). Z odborných kurzů uváděli kurzy v oblasti finanční, ekonomické a účetní, dále pak v oblasti zdraví a krásy, práce s PC, manažerské a obchodní dovednosti, kurz řízení a další. V oblasti jazykového vzdělávání se pak nejčastěji jednalo o kurz českého a v druhé řadě anglického jazyka. Kurz anglického jazyka by si přáli i někteří respondenti hloubkových rozhovorů. Ti jejich absolvování cítí jako důležité pro svůj profesní růst. Problémem jsou zde opět finance. Z tohoto důvodu někteří respondenti raději volí samostudium. Respondenti s nižším vzděláním uváděli potřebu absolvovat kurz práce na počítači. Několik respondentů, kteří v zemi původu absolvovali vysokoškolské studium, uvedlo, že necítí potřebu se dále vzdělávat. Dva respondenti zároveň chápou české vzdělání jako výhodu při hledání práce. Další vidí v jakémkoli vzdělání šanci na získání lepší práce. Jiní respondenti naopak věří, že „papír“ jim lepší práci nepřinese. Jedna respondentka uvedla, že se znalostí českého jazyka je možné být úspěšný na české univerzitě a získat v rámci studia praxi, která pak pomůže při nalezení lepšího pracovního uplatnění. Zároveň studenti studující v českém jazyce uvádí bariéry při vyjadřování svého názoru, obzvláště na vysokoškolské úrovni. Zájem o studium či vzdělávání vyjádřili všichni respondenti, kteří v zemi původu z nějakého důvodu dostudovat nemohli.

V rámci hloubkových rozhovorů jsme se zaměřili na další dvě oblasti – učení se českému jazyku a vzdělávání dětí cizinců.

Většina respondentů souhlasila, že znalost jazyka země, ve které žijí, je velmi důležitá při hledání práce, získání lepšího platu a pro dlouhodobé žití v zemi obecně. Motivace cizinců učit se český jazyk má různé důvody. Kromě již zmíněných mohou být motivací i studující děti cizinců, pro které se český jazyk stává mateřským. Motivaci naopak snižuje, pokud cizinec český jazyk nepotřebuje pro komunikaci v zaměstnání ani v rodině. V rámci hloubkových rozhovorů pouze jeden klient odpověděl, že se učit nechce a integraci řešit nemusí. Obecně je zvládnutí

českého jazyka obtížnější pro neslovanské národy, ale je to samozřejmě i záležitost osobních předpokladů a schopností. Někteří respondenti přišli do styku s českým jazykem již dříve (měli české předky nebo žili na Zakarpatské Rusi, kde byla čeština běžná), proto se nemuseli tolik vzdělávat. Jeden respondent uvedl, že nejtěžší je rozeznat jednotlivá slova ve větách kvůli nevýrazné intonaci. Část respondentů absolvovala půlroční či roční kurz a dál se vzdělávají sami. Další část se od začátku učí sama, nebo už má znalost z dřívějška. K samostudiu využívají noviny, televizi a internet. Nejrychleji se podle respondentů dá naučit, pokud člověk pracuje v česky mluvícím kolektivu nebo udržuje pravidelnou komunikaci s majoritou. Alespoň třetina respondentů má český jazyk na velmi dobré úrovni, jedna respondentka dokonce vydává v českém jazyce knížky.

Respondenti, kteří absolvovali kurzy českého jazyka (pro začátečníky), je absolvovali v rámci integračního programu (žadatelé o azyl a azylanté), či u neziskových organizací. Jeden respondent uvedl, že roční kurz při dvou vyučovacích hodinách dvakrát týdně dostačuje pro zvládnutí jazyka pro běžné používání. Jiný respondent vidí důležitost v dostupnosti kurzů českého jazyka i pro pokročilé, která je podle něj důležitá pro úspěšnou integraci do společnosti – jinými slovy, pouze částečná znalost jazyka na začlenění do společnosti nestačí. V přístupu ke kurzům českého jazyka někteří respondenti vidí i překážky. Jeden z respondentů-azylantů uvedl, že v současné době nebyl spokojený s integračním programem, v rámci kterého i přes své opakované žádosti nedostal kurz češtiny. Další respondentka uvedla, že pro matky s malými dětmi jsou kurzy nedostupné, pokud na nich není zajištěné hlídání. V rámci realizovaných kurzů jeden z respondentů poukázal na problém rozdílné jazykové vybavenosti účastníků kurzu.

Děti cizinců-respondentů studují v současné době na základních, středních školách, gymnáziích i vysokých školách, navštěvují i školky. V některých případech jsou děti cizinců omezeny v možnostech studia (hlavně v případě vysokoškolského) z důvodu finanční situace svých rodičů. Pro jiné je naopak možnost jakéhokoli studia dětí v České republice velkou příležitostí, neboť ve své zemi by neměli vůbec šanci studovat. Některé děti studovaly už v azylovém středisku či v zařízení pro děti cizinců. Respondenti s dětmi měli různou zkušenost s vyhledáním vhodné školky či školy pro své děti. Buď měli dobrou zkušenost a o špatné ani neví, nebo měli dobrou zkušenost, ale slyšeli o jiných špatných případech, nebo jejich vlastní zkušenost byla špatná (např. dostali zamítavou odpověď). Někteří z respondentů, kteří neuspěli ve vyhledání školy/ky, si nebyli jisti, co vše měli splnit a proč dostali zamítavou odpověď. Záleží tedy na dané škole, jestli přijímá cizince či ne a jaký k nim dále zaujímá přístup. Respondent měl například zkušenost s možností využívat služeb speciální učitelky na doučování. Některé školy nabízí možnost složit přijímací zkoušky v cizím jazyce. Všude ovšem přetrvává problém s maturitou z českého jazyka, při které cizinci nemohou používat slovník tak, jak je při maturitě z cizího jazyka běžné.

Někteří respondenti měli ve škole zkušenost se šikanou, nepochopením a malou podporou ze strany učitelů. Nepřijetí spolužáků například vycházelo z negativního postoje jejich rodičů k cizincům. Někdy mohou problémy plynout i z povahy dítěte, rodiče si však mohou myslet, že je to z důvodu, že je dítě cizinec. Někteří rodiče se snaží předcházet špatným zkušenostem například i tím, že dítěti dají české jméno. Podle zkušenosti jednoho respondenta je pak spolužáci nepovažují za cizince.

Dětem cizinců dá obecně větší práci se připravit do školy. Obzvláště nezaopatřené děti

cizinců se musí hodně „ohánět“. Hodně věcí se učí zprvu nazpaměť, protože neovládají výborně jazyk. Stává se, že jsou kvůli nedostatečné jazykové vybavenosti umístovány do nižší třídy, než na jakou mají vzdělání ze své země původu. Někdy mají naopak dokonce lepší znalosti než jejich spolužáci (ať už jazykové, či znalostní). Děti, které si prošly nějakými hrůzami, jsou vyspělejší než jejich vrstevníci, mohou pak mít problémy s nimi komunikovat. Obecně děti cizinců mají i české kamarády. Když nastoupí do školy již s určitou znalostí češtiny, mají menší problém s integrací. Děti, které studují, mluví česky i doma, svůj jazyk přizpůsobují české větné struktuře – čeština se pro ně stává primárním jazykem.

2.2.6 Život v ČR

V rámci tématu „život v ČR“ jsme se zaměřili na sociální sítě cizinců, jejich volný čas a zkušenosti, které jsou pro ně v ČR nové a specifické. Zároveň jsme do této oblasti zařadili i téma zdravotní péče.

Respondenti hloubkových rozhovorů ve srovnání se zemí původu uvedli, že v České republice je více možností a svoboda pohybu, které se jim tu líbí, dále pak např. lehčí zařizování na úřadě, kulturní život a možnost získat práci.

Na druhou stranu se zde potýkají i s překážkami. Chybí jim tu stabilní prostředí, potýkají se na některých místech s diskriminací či různými podmínkami pro cizince a pro Čechy. Mimo Prahu je podle nich téměř nemožné najít práci. Systém a kultura jsou pro ně nové. Někteří se vyrovnávají s vyšším pracovním nasazením, které v jejich zemi např. není běžné, potýkají se s nepochopením systému pojištění a plateb v rámci něj. Ženy, které žily v prostředí zákazů a společenské izolace se zde potýkají s nepoznanou svobodou a nároky na vlastní zodpovědnost a aktivitu. Někteří cizinci mají zprávy, že v jiných státech Evropy se mají cizinci mít lépe, zároveň se jim tu ale i přes zmiňované překážky líbí, vidí zde nový domov. Jeden z respondentů zastává názor, že pokud se cizinec v zemi necítí jako doma, nemá potíže s podváděním. Naopak setkávání s cizinci, kteří umí česky a dosáhli dobrého pracovního uplatnění, je motivuje k vlastní aktivitě. Život podle respondentů dále ulehčuje trvalý pobyt nebo stálé zaměstnání.

Dle slov jednoho respondenta se cizincům nelíbí, že slušní lidé mají problémy a na dokumenty čekají dlouho, zatímco podvodníci je mají hned. Udivuje je míra korupce (policie, revizoři, cizinecká policie, atp.), prodej drog a prostituce, či nečinnost policie v případech bezpráví. V souvislosti s tím jim chybí možnost kritizovat systém a své okolí. Pokud se o to snaží, dostává se jim odpovědi „když se ti to nelíbí, tak táhni domů“.

Z rozhovorů dále vyplynuly následující hlavní oblasti: rodina a sociální sítě, vnímání majority, zdravotní péče a volný čas.

Rodina a sociální sítě

Velkým problémem je pro cizince nepřítomnost jejich rodiny, přátel a známých. Život v České republice je bez nich těžký, nemají se na koho obrátit a cítí se osamocení. V této zemi navazují nové vztahy, ale jedná se spíše o známé než o kamarády. S kamarádstvím jsou opatrní, mají většinou 2-3 blízké kamarády – z řad cizinců i Čechů. Zároveň se potýkají s tím, že

kamarádi z řad cizinců odsud často odjíždí. Velkým přínosem pro cizince je, pokud v zemi už mají nějakého příbuzného nebo známého a pokud přichází alespoň s částí své rodiny. Rodinné vztahy ovšem pod tíhou situace v nové zemi nemusí vydržet a narušují se. V některých případech, jak uvedla respondentka, rodina drží pohromadě jen kvůli tomu, že její jednotliví členové nemají dostatek peněz, aby mohli žít samostatně.

Interakce s dalšími lidmi není pro cizince jednoduchá. Z některých zemí přijíždí již se strachem a nedůvěrou v lidi, mají strach se s někým stýkat. Schopnost navázat kontakty je však individuální – někteří s tím nemají problém, snaží se komunikovat a využívají k tomu různé prostředky (např. internet). Respondenti uváděli, že navázat kontakt s Čechy není kvůli jejich uzavřenosti jednoduché. Většina respondentů, kteří uvedli, že mají přátele mezi Čechy, řekla, že je dokonce preferují před přáteli-cizinci. Přátelé-Češi cizincům hodně pomáhají, poskytují jim informace, pomáhají zařizovat různé záležitosti a případně jim finančně či materiálně vypomáhají. Nejčastěji je získávají v práci, nebo v kontaktu se smíšenými páry a rodinami. Interakce s Čechy pak cizincům napomáhá v rychlejší integraci, jak dotazovaní respondenti zhodnotili.

Vnímání majority

Respondenti uvedli, že se snaží rozlišovat dobré a špatné lidi. Negativní zkušenost mají ve větší míře se starší generací. Setkávají se s nadávkami a negativními reakcemi na svůj akcent či barvu pleti. Jeden z respondentů dokonce uvedl, že má strach z napadení. Většina ostatních uvedla, že se takové projevy snaží nevidět a neřešit, často odešli z prostředí, kde byla situace ještě horší. Zároveň ovšem zmínili, že při dlouhodobějším kontaktu averze majority ustupuje. Respondenti z bývalé Ruské federace shodně uvedli zkušenost s rusofobií, tu se jim nepovedlo překonat ani v případě stejného zájmu – náboženství. Příčinu negativního přístupu majority vidí ve snaze některých lidí „mít za co schovat“ svoje vlastní neúspěchy. Druhým důvodem je podle jednoho respondenta tendence Čechů generalizovat – špatná pověst skupinky cizinců tak padá na hlavu cizinců obecně.

S nepřijetím se setkávají nejvíce v obchodech, u lékaře a na úřadech. V obchodech mají například problém pořídit si něco na splátky, protože jim lidé nevěří. Úředníci si podle nich myslí, že na ně jen vymýšlí způsoby, jak nepracovat a dostávat dávky. Jeden z respondentů uvedl, že výhodou Čecha při jednání na úřadě je, že ví, co si k němu úředník může dovolit a co ne. O cizincích si myslí, že právní úpravy a pravidla neznají a tak je rovnou odbývají negativními reakcemi. Dále zmiňovali neochotu policistů a úředníků komunikovat v anglickém jazyce či s osobami, které neumí perfektně česky. Respondentka dokonce uvedla, že se k cizinci na cizinecké policii chovají „jako k odpadu“.

Z rozhovorů vyplynulo, že určité projevy nesnášenlivosti, které cizinci vnímají u majority, se objevují i u samotných cizinců (např. vůči jiné komunitě žijící v ČR či vůči etnickým menšinám – Romům). Zároveň bylo zřetelné, že někdy považují za rasistický projev i zkušenost, která se může stát komukoli jinému, a to z toho důvodu, že nemají srovnání (např. netuší, že špatnou zkušenost u lékaře a dlouhé vyřizování na úřadech trápí i české občany).

Zdravotní péče

S kvalitou zdravotní péče jsou vcelku spokojeni, uváděli pouze několik negativních zkušeností, ale dá se říci, že cizinci chápou, že je to záležitost konkrétního člověka a ne celého

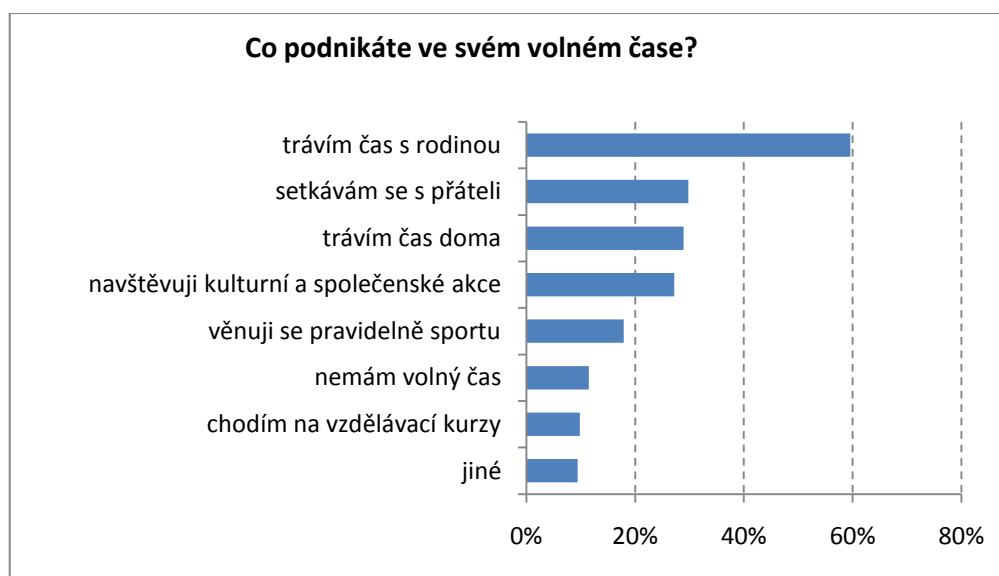
zdravotnictví. Jeden respondent zmínil, že doktoři v ČR oproti jiným zemím více pohlíží na právo a pravidla, aby se nedostali do problémů a proto mají méně osobní přístup. Také si stěžovali na to, že v případě komerčního zdravotního pojištění vyplácí pojišťovna peníze zpětně až po posouzení daného případu. Desetina respondentů se potýká s psychickými potížemi a financováním lékařské péče.

Volný čas

V rámci dotazníkového šetření jsme se respondentů ptali na to, co dělají ve svém volném čase a co by dělat chtěli a z nějakého důvodu nemohou.

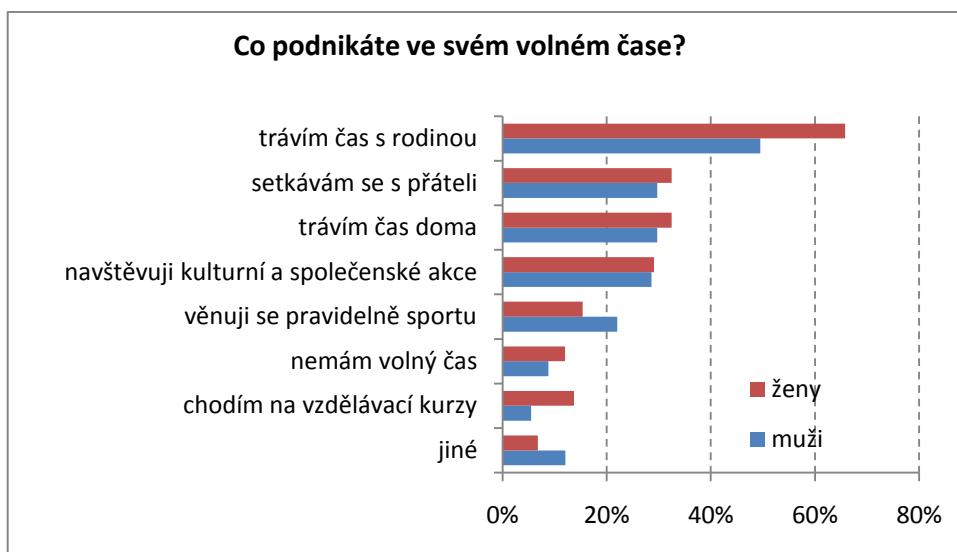
V první otázce měli respondenti možnost vybrat několik odpovědí (viz Obr. 34). Z možných odpovědí převažuje možnost „trávím čas s rodinou“ – takto odpovědělo 60% respondentů, přičemž více takto odpovídaly ženy než muži (viz Obr. 35). Druhé pořadí zaujímají aktivity „setkávání s přáteli“, „trávím čas doma“ a „kulturní a společenské akce“. Více než čtvrtina respondentů se pak věnuje aktivitám, které je třeba pravidelně financovat – pětina pravidelně sportuje - muži více než ženy - a desetina chodí na vzdělávací kurzy - ženy více než muži (viz Obr. 35). Více než desetina pak uvádí, že nemá žádný volný čas.

Obrázek 34 - Co podnikáte ve svém volném čase? (Zdroj: OPU, PPI)

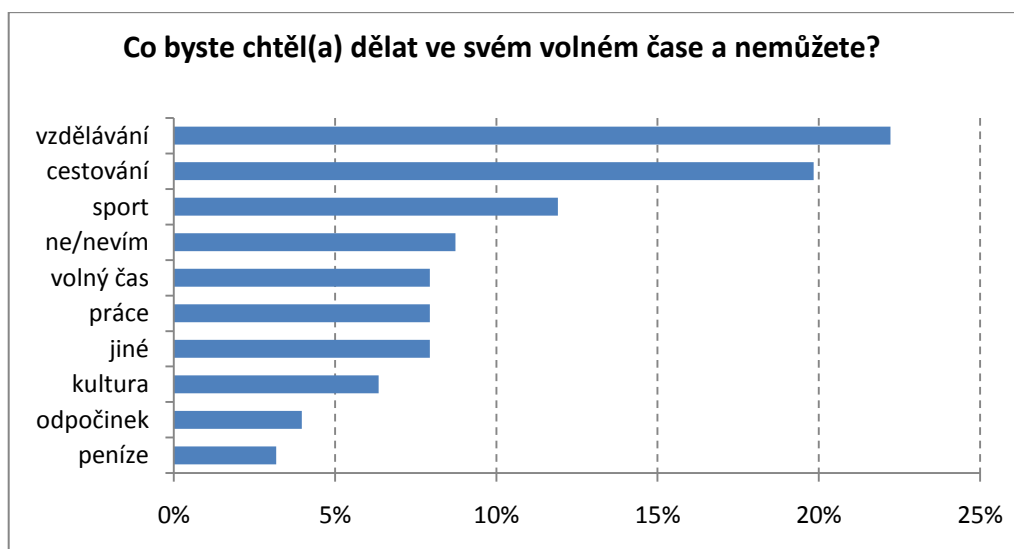
* V kategorii „jiné“ respondenti uváděli konkrétní aktivity z ostatních možností, či hledání práce a bydlení.

Obrázek 35 - Co podnikáte ve svém volném čase? muži/ženy (Zdroj: OPU, PPI)

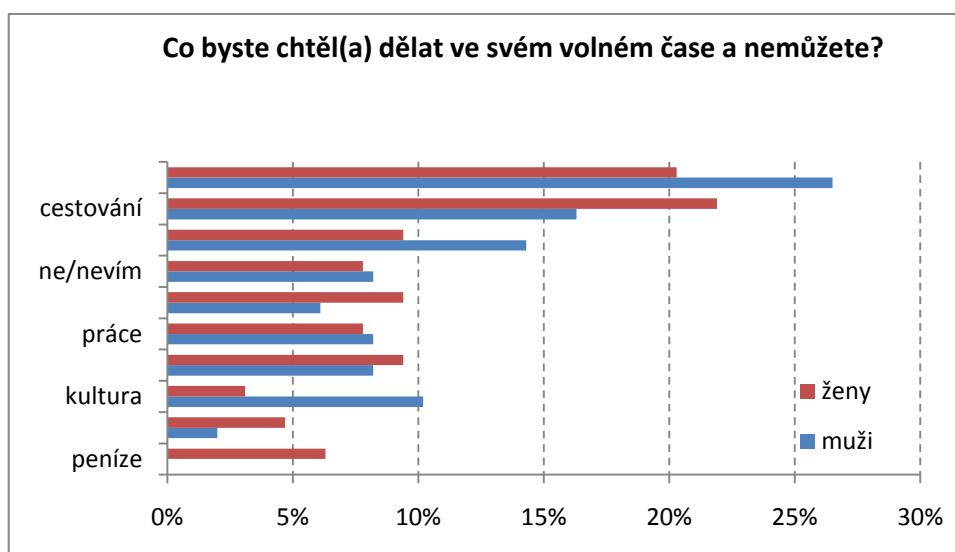

Druhá otázka byla otevřená a ze získaných odpovědí jsme stanovili nejvíce zmiňované okruhy (viz Obr. 36). Respondentům ve volném čase nejvíce chybí vzdělávání a cestování (každé zmínila cca pětina respondentů). Na druhém místě byla možnost sportování s 12 % respondentů. Zbylé aktivity, jako je odpočinek, kultura či práce zmínilo 4-8% respondentů. O kulturu, sport a vzdělávání mají o něco větší zájem muži, zatímco ženy zmiňovaly častěji než muži možnost cestování (viz Obr. 37). Z hloubkových rozhovorů vyplynulo, že respondenti mají pocit, že jim volný čas chybí (z důvodu studia, práce či obojího). Mají-li volný čas, věnují se sportu a procházkám, společenským akcím, domácím zálibám, posezení s kamarády a kolegy. V menší míře respondenti cestují, když se jim podaří na cestování ušetřit peníze.

Obrázek 36 - Co byste chtěl(a) dělat ve svém volném čase a nemůžete? (Zdroj: OPU, PPI)

Obrázek 37 - Co byste chtěl(a) dělat ve svém volném čase a nemůžete? muži/ženy (Zdroj: OPU, PPI)

2.2.7 Vztah k zemi původu

Jedním z okruhů otázek z rozhovorů s respondenty byl jejich *vztah k zemi původu*. V této oblasti nás hlavně zajímalo, zda a jak udržují respondenti kontakt se svými krajany v jejich zemi původu a zda je i finančně či materiálně podporují. Zpráva rozdělena na dva oddíly: 1. Kontakt se zemí původu a 2. Podpora (finanční i materiální) krajanům z hostitelské země do země původu.

Kontakt se zemí původu

Zůstat a udržet si kontakt se zemí svého původu je pro naše respondenty velice důležité. Naprostá většina dotázaných udržuje kontakt se zemí původu a to jak s rodinou, tak s přáteli. Pouze 3 respondenti uvedli, že s ní neudržují vůbec žádný kontakt, příčinu bohužel nevíme. Respondenti jsou hlavně s rodinou v častém kontaktu a to minimálně jednou týdně, velká část respondentů uvedla kontakt i častější než jedenkrát týdně, považují to za důležité, což dokládá i citace respondenta: *Udržujete kontakt se svou zemí původu? Rodinou a přáteli?*

Tak v zemi původu je nejdůležitější rodina že? A od té se nemůžete odstříhnout, protože systému, který máme, je rodina nejzákladnější institucí, nemůžete se odstříhnout, individualizovat. Samozřejmě je kontaktuju, to nejde bez toho. -- pochybuju, že lidé, kteří nekontaktují rodinu, jsou normální. (respondent Rusko)

Ke kontaktování rodiny nebo kamarádů v zemi původu respondenti nejvíce využívají telefon, skype, dále komunikují formou emailu. Posílání emailů bývá podle respondentů „nejbezpečnější“, nehrozí, že se zpráva dostane k jiným osobám. Telefonická komunikace je využívána zvláště pro informace týkající se rodinných záležitostí, politická a jiná soukromá sdělení respondenti do telefonu nesdělují. Tato opatrnost plyne z možného odposlouchávání hovorů respondentů, kteří mají v České republice udělenou mezinárodní ochranu a byli v zemi svého původu stíháni za své politické názory (respondenti z Běloruska, Ruska).

Kolem deseti respondentů uvedlo, že do země svého původu nejedí, protože nemohou. Jedním z častých důvodů je, že jsou v zemi původu politicky pronásledováni a hrozilo by jim

tam nebezpečí. Jiným důvodem je, že nemohou vycestovat domů, neboť mají azyl.

A vy tam teda nejezdíte? Ne, nejezdím, protože jako.. jsem žadatel o azyl a dostal a nemůžu tam. (Hm) Zase nevím, jestli můžu třeba do Ruska nebo na Ukrajinu, ale do Běloruska určitě ne že jo. (A...) Jestli tam pojedou, tak hned jako.. ztratím azyl..to je jediná podmínka, že republiku neopustím. (Respondent z Běloruska)

Deset respondentů uvedlo, že navštěvují své rodiny. I když účastníci rozhovorů z valné většiny do své země původu nejezdí, rodiny respondentů jezdí do Čech za nimi. I tato cesta nebývá zdaleka jednoduchá:

(Respondentka Bělorusko): Jsme strašně rádi, když za námi někdo z nich přijede. Otázka je spíše ta, jak vyřídit vízum – peníze. My máme azyl za účelem politického pronásledování, takže naši příbuzní musí vždy podvádět, proč k nám jedou. Takže to děláme tak, že je pozveme na nějaký seminář, kterého se také zúčastníme. Oni v Bělorusku řeknou, že jedou na seminář a ne za námi. Problém turistického vísa v Bělorusku je ten, že Bělorusové musejí uhradit veliký poplatek za každý den, který stráví v Čechách. Takže oni zaplatí třeba hotel v Čechách a v Bělorusku musejí navíc za každý den platit cca 25 eur. To musejí dát cestovní kanceláři, která pro ně zařizuje pobyt. A to není vratná kauce, ty se nevracejí. Je to kšeft pro cestovní kanceláře. Je to zlé. Tohle si nikde nepřečtete, tohle vám nikdo neřekne.

Podpora (finanční i materiální) krajanům z hostitelské země do země původu

Téma posílání remitencí (transfery finančních částek nebo zboží, které posílají migranti do zemí původu) je v České republice tématem často zmiňovaným, avšak je prozatím velmi málo dostupných informací, výzkumů a statistik mapující tuto problematiku. Samotné téma je často migranty vnímáno jako jejich soukromá záležitost, a proto většinou toto téma nesdílejí s širším okruhem lidí. Protože tato výzkumná zpráva není založená primárně na remitencích, respondenti mohli mluvit o tomto tématu volně. Pouze v několika případech jim byly položeny doplňující otázky. Přibližně pět respondentů posílá peníze někomu z rodiny do země původu, a dalších pět naopak přijímá finanční podporu od svých příbuzných ze země původu. Tři respondenti uvedli, jakou částku přibližně domů posílají:

Asi 50 euro každý měsíc, když mám. (Respondent z Konga)

Ne moc nevím, 200 například dolarů, za rok. (Respondent z Ruska)

Hmm, asi 2000 korun, za rok. (Respondent z Ukrajiny)

Jeden respondent uvedl, kolik dostává peněz: *Jestli můžete odhadnout kolik ta pomoc od tatínka dělá přibližně za rok? Tak řekněme ty eura 1200 eur na rok, to není tak až moc, ale já to nepotřebuju. Chce mi nějak pomoci, protože před tím neměl možnost mi nějak pomoci, protože měl také problémy politické a byl ve vězení. (Respondent z Běloruska)*

Peníze posílají účastníci rozhovorů nejčastěji přímo na účet toho, komu částka má být doručena. Jiný způsob transferu peněz jsme nezaznamenali. Časným důvodem posílání finanční podpory do země původu (ale i do hostitelské země) je placení studia. To představuje v hostitelské zemi míru prestiže a v zemi původu vyhlídku na lepší životní podmínky.

2.2.8 Budoucnost

V oblasti „budoucnost“ jsme sledovali výhledy cizinců na jejich budoucí život v rámci

pobytu v ČR, příp. mimo ČR, a to ve vztahu k jejich plánům v době příchodu do ČR a jejich současné situaci a podmínkám pro život v ČR.

Mezi hlavní důvody, proč cizinci přišli do České republiky, respondenti uvedli vyhlídky na lepší život, finanční nejistotu v zemi původu, možnost zajistit lepší život pro své děti, či český partner. Českou republiku si konkrétně vybírali z různých důvodů - protože jim tak někdo poradil, protože kultura a jazyk ČR jsou podobné jejich, procedura získání víza byla v době jejich příchodu jednoduchá, či protože mají české předky. Jsou však i tací, kteří si Českou republiku nevybrali – chtěli jet do jiné země, ale nezbyly jim peníze, proto zůstali v ČR.

V současné době má většina respondentů pocit, že se jim v ČR rok od roku horší vyhlídky. Žijí v nejistotě, co bude dále, vidí před sebou mnoho překážek a je pro ně těžké cokoli plánovat. Respondenti mezi 25 a 35 lety uvedli, že by chtěli založit rodinu a vybudovat si život v České republice. Zároveň jim k tomu ale chybí peníze a další podmínky.

Přibližně čtvrtina respondentů uvedla, že se v ČR cítí „jako doma“, považují Českou republiku za nový domov, ve kterém vidí budoucnost pro své děti a vyhlídky na klidné dožití pro sebe. Téměř třetina zde žije skromným životem, ale zároveň lépe zajištěným než v zemi původu. Děti cizinců jsou zpravidla integrované a umí dobře česky. Zároveň se však někteří respondenti ještě necítí integrovaní. Několik respondentů uvedlo, že potřebují více poznat kulturu, historii a tradice České republiky. Někteří z této skupiny by se chtěli do země původu podívat na dovolenou nebo na návštěvu. Jiní by se rádi podívali i jinam do zahraničí. Čtyři respondenti odpověděli, že v zemi původu mají nějakou nemovitost či zázemí pro případ, že by je situace v nové zemi donutila se vrátit – s návratem nepočítají, ale pro jistotu si drží „zadní vrátka“.

Na druhé straně jsou zde respondenti, kteří se potýkají s velkým zklamáním a nevyplněnými nadějemi. Cítí, že nemají jistotu ani v ČR, ani v zemi původu, a zároveň nemají kam jít jinam, nebo se cítí již příliš staří na odchod do jiné země. Dva respondenti uvedli, že kdyby se situace v zemi jejich původu uklidnila, vrátili by se domů.

Téměř všichni respondenti uvedli, že se nechtějí vracet do země svého původu, či odcházet do jiné země. Pouze jedna respondentka uvedla, že se chce vrátit do země pobytu, a to kvůli rodině a příteli, kteří tam zůstali a odejít nemohou nebo nechtějí. V dalším případě se chce vrátit pouze jeden člen rodiny, ale bez zbytku neodejde. Čtyři respondenti shodně zmínili, že by v zemi původu už nemohli, nebo neuměli žít. Několik respondentů možnost návratu do své země nezavrhlo, ale pouze v případě, že by v ČR neměli žádné podmínky pro život. Začínat život v jiné zemi respondenti sice zvažovali, ale do jednoho to nakonec zavrhli. Začínat znovu život někde jinde a učit se nový jazyk je pro ně náročné. Jeden respondent takové stěhování označil za „ukradený život“. Jedna respondentka vyjádřila pocit některých cizinců, že psychicky se pohybují mezi dvěma zeměmi – cosi je táhne zpátky domů, kde by chtěli pomoci, ale když tam už nějakou dobu jsou, chtějí zpátky do České republiky.

Respondentům dotazovaným v rámci dotazníkového šetření jsme z této oblasti položili pouze jednu otázku, a to jaké jsou jejich plány na příští dva roky. V rámci této otázky měli respondenti možnost vybrat více možností. V některých případech respondenti uvedli, že mají v plánu aktivity na území ČR a zároveň odejít z ČR. Tento zdánlivý rozpor dále vysvětlujeme

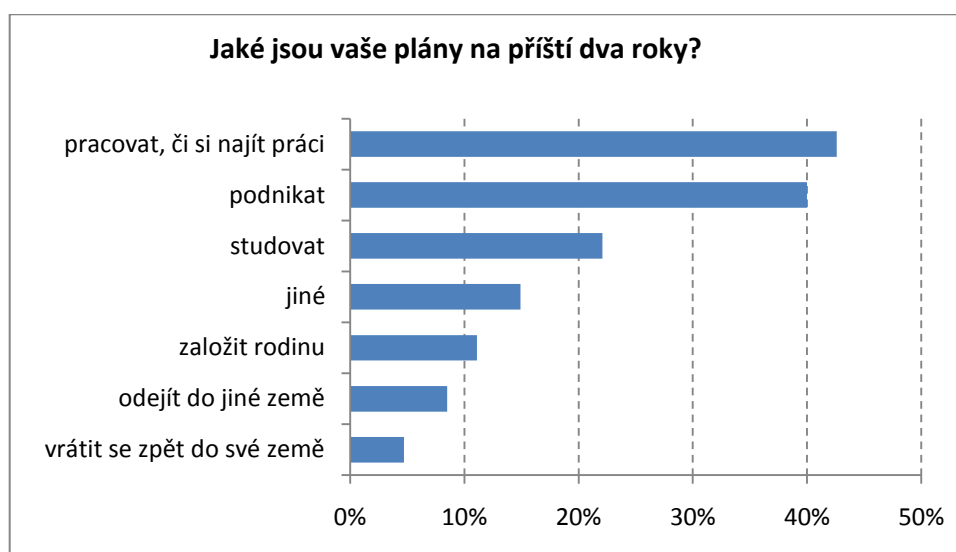
pomocí hloubkových rozhovorů.

Téměř všichni respondenti uvedli plánované aktivity na území ČR (viz Obr. 38). Více než 2/3 odpovědí směřovaly do oblasti práce – 43% dotázaných chce pracovat, či si práci najít, dalších 40% by rádo podnikalo. Plány v oblasti práce uvádí více muži než ženy, v ostatních odpovědích jsou mezi pohlavími maximálně 3% rozdíly (viz Obr. 39). I respondenti hloubkových rozhovorů uváděli mezi svými plány najít si práci, či lépe placenou práci a tím získat finanční nezávislost, podnikat nebo si založit sociální firmu zaměstnávající cizince, aby se omezila práce načerno a zdůraznili důležitost práce.

Hned po práci respondenty nejvíce zajímalo studium – více než pětina by ráda studovala. Respondenty hloubkových rozhovorů zajímalo studium vysoké školy, řádné vzdělání v českém jazyce a další vzdělávání (např. kurzy anglického jazyka, či řízení motorových vozidel). Mezi dalšími plány bylo: 1) manželství, zakládání či rozšíření rodiny a konkrétní plány na budoucnost dětí (VŠ studium atp.) – zároveň ale uvedli, že necítí jistotu a zázemí, aby rodinu mohli zakládat, 2) koupě nemovitosti či auta, 3) pobytové záležitosti jako např. žádost o občanství, legalizace pobytu. Dále si respondenti plánují společenský život, integrovat se do společnosti, najít si partnera, zapojit se do veřejného života volením zastupitelů nebo udělat něco pro lidi ve své zemi.

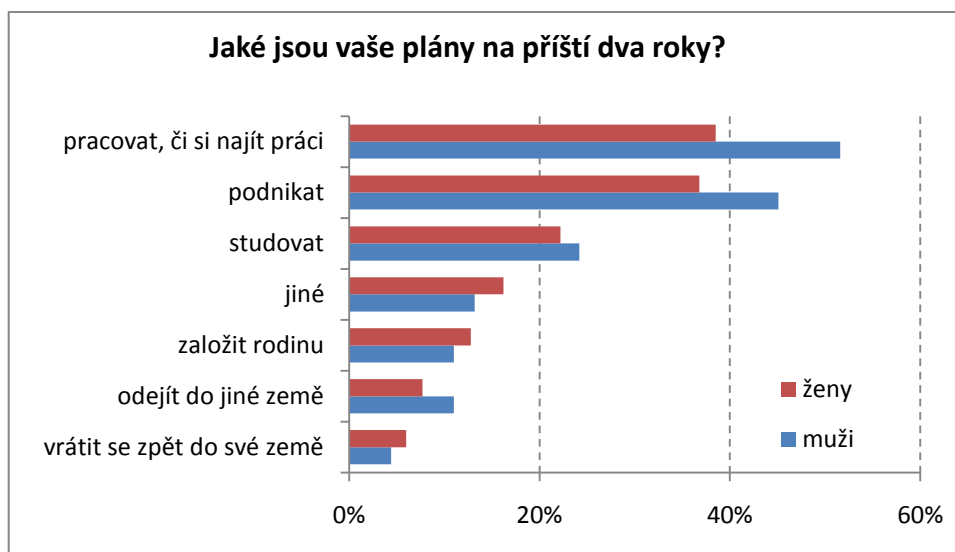
Odchod z ČR plánuje či tuto možnost připustilo 14% z celkového počtu respondentů.

Obrázek 38 - Jaké jsou vaše plány na příští dva roky? (Zdroj: OPU, PPI)

* V odpovědi jiné respondenti nejvíce uváděli: vyřešení pobytových záležitostí, cestování, koupi nemovitosti, péči o rodinu a druhé a další.

Obrázek 39 - Jaké jsou vaše plány na příští dva roky? muži/ženy (Zdroj: OPU, PPI)

Plány respondentů hloubkových rozhovorů jsou spíše přáními, o jejichž realitě pochybují. Někteří plánování nechávají až na dobu, kdy budou mít alespoň nějakou jistotu. Na budoucnost si obecně nechtějí půjčovat. Důraz někteří respondenti kladli na vlastní přičinění a aktivitu v integraci do společnosti. Kromě aktivit v ČR plánují také, jak informovat o tom, co se děje v zemi původu, chtějí se vyjadřovat k situaci v zemi původu a snažit se ji napravit.

Plány mnoha příchozích, se kterými jsme dělali rozhovory, se v průběhu jejich života v ČR proměňovaly (i díky příchodu dětí, které vyrůstají od narození v ČR), chtěli např. zůstat jen, dokud se situace doma neuklidní, ale nakonec v ČR našli svůj druhý domov.

2.3 Shrnutí

Období po příjezdu migranta do České republiky bývá podle slov respondentů nejnáročnější. Tuto dobu výrazně usnadňují již předem zjištěné informace o legislativě nebo kontakty na přátele či rodinné příslušníky. Přibližně polovina dotázaných zmiňuje nedostatek informací jako hlavní omezující faktor bránící integraci v hostitelské zemi. Dále je to jazyková bariéra, odlišné zkušenosti s fungováním legislativy a sociálních služeb státu. Migranti ve výpovědích často zmiňují, že se setkávají s pracovníky úřadů, kteří neumějí komunikovat v jiné řeči než ve své mateřtině a neposkytují dostatečné informace. Velká kritika respondentů se snáší na hlavy příslušníků cizinecké policie a to především na pomalost vyřizování dokumentů k pobytu a na neznalost potřebných informací. Mezi cizinci je všeobecně známa činnost tzv. klientů, což jsou osoby, které neoficiálním způsobem spolupracují s pracovníky cizinecké policie. Od migranta stojícího ve frontě před úřadem cizinecké policie převezmou určitý obnos peněz a vyřídí potřebné dokumenty. Dle výpovědí cizinci služby tzv. klientů v některých případech využívají, protože jim umožní vyřídřit rychle a správně administrativu, která je pro cizím jazykem mluvící migranty neprůhledná a náročná.

Výše zmíněné obtíže potkávají migranty také při hledání bydlení, které podle výsledků průzkumu řeší cizinci zejména podnájemem nebo pronájemem. Běžným jevem, i když často jen přechodným, je sdílení bytu s dalšími rodinami. Ceny nájemného staví cizince před nutnost

získat v krátké době zaměstnání a následně si nalezenou práci udržet. Podle výpovědí 2/3 respondentů je zaměstnáno nebo mají příjmy z vlastního podnikání. Brigády a nepravidelné přivýdělnky často doplňují hlavní příjem. Zajímavou informací je přesvědčení řady migrantů, že pro stejné finanční ohodnocení musejí pracovat více hodin než Češi. Pro udržení práce jsou migranti schopni akceptovat i nevýhodné a náročné podmínky. Typickým znakem při hledání zaměstnání je využívání kontaktů od rodin, přátel a známých, bez kterých, jak uvádí většina dotázaných, nelze práci získat. V mnoha případech je k tomuto přesvědčení vedou zkušenosti s hledáním zaměstnání v zemi původu. Proto se respondenti přicházející do České republiky bez těchto kontaktů často obrací na zprostředkovatele. Firmy nezřídka zneužívají neinformovanosti cizinců ke stanovení nepříznivých pracovních podmínek, jako je nehrazení sociálního nebo zdravotního pojištění, nástup bez pracovní smlouvy nebo stanovení nízkého platového ohodnocení. Přestože necelá polovina respondentů jsou nositeli vysokoškolského titulu, neuvažují o kariéřním růstu.

Přibližně polovina respondentů dotazníkového šetření uvedla, že své nejvyšší dosažené vzdělání nemá nostrifikováno. Téměř 60% dotázaných uvedlo, že jejich pracovní zařazení nedopovídá dosaženému vzdělání. Pro většinu námi oslovených migrantů je rekvalifikace a další vzdělávání velice důležité ale z časových a finančních důvodů nedostupné. V případě, že cizinci nějaký kurs absolvují, jedná se obvykle o výuku českého nebo anglického jazyka.

V současné době se většina respondentů cítí v České republice nejistě, především kvůli snižující se nabídce pracovních příležitostí, a proto svojí budoucnost příliš neplánují. Dále migranty udivuje byrokracie, míra korupce policie a revizorů, prostituce a prodej drog a to především v kontrastu s relativně vysokou pozicí České republiky v žebříčku vyspělosti zemí světa. I přes zmíněná negativa a nejistotu téměř všichni respondenti uvedli, že se nechtějí vracet do země původu či odejít do jiné země. Přijali Českou republiku za svůj nový domov, ve kterém vidí budoucnost pro sebe i pro své děti.

3. Soužití cizinců a majoritní společnosti na území MČ Praha Libuš – případová studie

Městská část Prahy 5 uvedla, jak zmíněno výše, že jí legislativa neumožňuje sledovat možné problémy občanského soužití mezi cizinci a majoritou. Městská část Prahy 13 jako jediná zmínila, že realizuje projekty na prevenci napětí mezi cizinci a majoritní společností. Praha 16 nevytipovala žádné oblasti možných neshod mezi cizinci a majoritní společností. Dle údajů z MČ Praha 11 je majoritní společnost vůči cizincům, kteří tvoří desetinu obyvatel MČ, tolerantní a žádné výrazné napětí nebylo zaregistrováno. V MČ Prahy 12 zaznamenali větší výskyt problémů s prodejem a zneužívání drog u vietnamských občanů. V rámci MČ Praha 6, 15, 22 nebyly zaznamenány žádné neshody v soužití cizinců a majoritní společnosti. Problémy v soužití majority a cizinců na Praze 1 vychází z povahy této městské části - problematickými se zdají být poskytovatelé průvodcovských služeb z řad cizinců, nedodržující předpisy Hl. m. Prahy (zákaz reklamy na veřejně přístupných místech), a cizinci lákající v centrální části města turisty do erotických podniků. Zástupce MČ Praha 1 zmínil i problém nadměrné zastoupení cizinců ve statutárním orgánu právnické osoby (např. 15 jednatelů jedné společnosti). Z dalších městských

částí se bohužel informace nepodařilo získat.

K bližšímu zkoumání jsme vybrali případ soužití cizinců a majoritní společnosti v oblasti MČ Praha Libuš, který proběhl médii a do kterého bylo zapojeno několik různých aktérů - od místní samosprávy a vyšších správních celků, neziskových organizací, občanských iniciativ, organizací minorit, až po média a jednotlivé občany městské části.

3.1 Nastínění problému

V létě roku 2010 se v médiích začaly objevovat zprávy o problémech soužití cizinců s majoritní společností v městské části Praha - Libuš. Zprávy reagovaly na vyjádření tehdejšího starosty Mráze a zastupitelky a předsedkyně Výboru pro multikulturní soužití PhDr. Jedličkové, kteří poukazovali na problémy v soužití, se kterými se MČ potýká od začátku roku 2010. Ústředním problémem byla dle jejich slov problematická integrace vietnamských obyvatel městské části do zdejší společnosti. Na rozsáhlou medializaci zareagovali jak občané MČ, tak různé neziskové organizace, které se pohybují v oblasti lidských práv a integrace cizinců. Ústřední postavou celé kauzy se stala výše zmiňovaná předsedkyně Výboru pro multikulturní soužití, PhDr. Pavla Jedličková, která byla z různých stran označena za překážku integrace vietnamské komunity do majoritní společnosti. Celá kauza byla následně označena za předvolební strategii, ve které vietnamští obyvatelé MČ hráli roli „obětního beránka“. Činnost Výboru pro multikulturní soužití se stala tématem k diskusi pro mnohé ze zúčastněných stran, nové vedení městské části se rozhodlo v jeho činnosti nepokračovat. Následující kapitoly si kladou za cíl ukázat role jednotlivých aktérů integrace cizinců do majoritní společnosti, zhodnotit jejich konkrétní postupy a aktivity a nastínit výhled na další integraci v MČ Praha-Libuš.

3.2 Role jednotlivých aktérů

Pokud jde o integraci cizinců do majoritní společnosti, můžeme hovořit o aktivitě, která nemůže probíhat bez zapojení různých aktérů. Kromě samotných integrovaných cizinců (v tomto případě konkrétně vietnamských spoluobčanů) a samotné majoritní společnosti (od jednotlivců po iniciativy) se na integraci obecně podílí mnoho dalších subjektů - od státní správy a místní samosprávy (v našem případě zastoupené humanitním odborem, zastupitelstvem a vytvořeným centrem pro integraci), přes neziskové organizace působící v dané oblasti (zde: InfoDráček, Klub Hanoi a další), až po školy a média. V následujících kapitolách nastíníme, jakou roli zastaly jednotlivé subjekty v případě integrace vietnamských spoluobčanů do městské části Praha - Libuš.

3.2.1 Státní instituce a místní samospráva

Na poli integračních snah se na území MČ Praha - Libuš dosud pohybovalo a aktivity vyvíjelo několik uskupení - *Humanitní odbor MČ*, *zastupitelstvo MČ* (prostřednictvím Výboru pro multikulturní soužití) a *Centrum pro integraci* (provozované obecně prospěšnou společností,

jejímž zřizovatelem je Magistrát Hl. m. Prahy) za místní samosprávu; *školy* (prostřednictvím emergentních projektů financovaných Ministerstvem vnitra v rámci azylové a migrační politiky), *bezpečnostní složky státu*.

Humanitní odbor MČ Praha - Libuš

Integračním aktivitám se humanitní odbor věnuje již od roku 2004. Ty vychází z ročního akčního plánu MČ. V roce 2010 se dle plánu uskutečnilo několik kulturně společenských akcí (realizovaných ve spolupráci s neziskovými organizacemi) - novoroční posezení seniorů v Sapě, Drakiáda a další. Dále proběhly v období od září do prosince dva emergentní projekty zaměřené na integraci na školách. Zároveň městská část získala projekt zaměřený na výměnu zkušeností s dalšími evropskými zeměmi v oblasti integrace Vietnamců na trh práce.

Součástí akčního plánu 2010 byly i vzdělávací kurzy pro úředníky, s jejichž realizací městské části pomáhaly organizace Člověk v tísni a Klub Hanoi. Tématy kurzů byl život ve Vietnamu, tradice a zvyky, práce s tlumočnickem a konkrétní případy komunikace a reakcí Vietnamců a jejich následné vysvětlení. Součástí byl i praktický nácvik komunikace a řešení případných problémů či nedorozumění s Vietnamci. Úředníci se zároveň dozvěděli, kdo působí v Sapě a jakých certifikovaných tlumočnicků mohou využít. Kurzy absolvovalo celkem 15 lidí. Úředníci si sami připravovali konkrétní případy (např. situace s agenturními pracovníky, na kterých jsou cizinci závislí). Úředníci měli ze začátku problém s písemnou dohodou s Vietnamci, kteří za závaznou považují spíše dohodu ústní formou. Poté, co úředníci tuto skutečnost akceptovali, byly domluvy jednodušší. Vedoucí humanitního odboru také uvedla, že se osvědčilo řešit problémy rovnou s konkrétními jednotlivci - chodit za nimi a vysvětlovat, vzdělávat - nikoli se obracet na subjekty jako je například společnost Saparia a.s. Přímý kontakt s úředníkem Vietnamci chápou a přijímají mnohem vstřícněji, než „příkaz“ od společnosti Saparia.

V rámci Místní agendy 21 je Vietnamcům umožněna účast na věcech veřejných. Zástupci vietnamských obyvatel se dostávají na veřejné fórum, kde jsou na základě nominace zástupce humanitního odboru, do pracovních skupin se pak přihlásili sami. Problém byl ovšem s jejich návštěvností v pracovních skupinách - Vietnamci buď na jednání nechodili, nebo se nechtěli negativně vyjadřovat k problémům městské části - nechtěli kritizovat.

Od roku 2004 došlo dle slov vedoucí humanitního odboru, Ivy Hájkové, ke změně v pohledu úřadu na komunitu, tato změna se pak odrazila i na jednání cizinců. Zároveň uvedla, že nezaznamenala, že by se k ní dostávaly negativní zprávy a stížnosti ze strany majority. Ta se k situaci může vyjadřovat v rámci otevřené diskusní skupiny, kterou odbor zřídil na stránkách MČ - občasné negativní příspěvky či výroky jsou zde ze strany majority naopak spíše odsuzovány než podporovány. O své činnosti odbor informuje prostřednictvím letáků do škol a organizací, vlastních webových stránek, vlastního časopisu U nás, Facebooku a přibližně 20 médií, od kterých však většinou nemají zpětnou vazbu, zda něco uveřejnily. V roce 2009 byla v rámci Národní sítě zdravých měst oceněna jako příklad dobré praxe zapojení Vietnamců do života městské části.

V současné době připravuje humanitní odbor aktivity do akčního plánu na další rok. Aktivity by se měly zaměřovat na cizince obecně, ne pouze na jednu vybranou menšinu. Snahou je prosadit v plánu podobné kurzy pro pedagogy jako proběhly pro úředníky. V případě, že městské části nebude k dispozici společná integrační politika Magistrátu hl. m. Prahy, bude prostřednictvím Centra pro integraci shromažďovat informace a požadavky od MČ, občanů i

cizinců a koordinovat aktivity v MČ (např. práci neziskových organizací) ve spolupráci se zástupci MČ. Snahou je mít vlastní koncepci integrace, která bude vycházet z obecné integrační politiky a místních specifik.

Výbor pro multikulturní soužití

V dubnu roku 2009 iniciovala PhDr. Jedličková realizaci workshopů na téma vietnamská komunita v MČ Praha-Libuš a následný vznik Výboru pro multikulturní soužití, který měl akce zaštitit. K těmto krokům se MČ rozhodla v reakci na požadavky stran občanů na větší informovanost a požáry v objektu Sapa. PhDr. Jedličková jako zvolená předsedkyně Výboru získala mandát k jednání s orgány státní správy a samosprávy, aby mohla zajistit součinnost těchto orgánů při realizaci integrace v MČ Praha – Libuš. Zároveň žádala součinnost neziskových organizací (spolupráci navázala s Poradnou pro integraci a Klubem Hanoi) a vietnamskou komunitou v areálu Sapa. Členy Výboru se stali: Mgr. Tran Quang Hung, t.č. provozní ředitel Saparia, a.s., Ing. Jaroslav Hastík, Stavební bytové družstvo pracovníků energetiky a dopravy, Ing. Lenka Koudelková – zástupkyně starosty, PaedDr. Blanka Bartošová, speciální pedagog, Iva Hájková jako vedoucí Humanitního odboru MČ a tajemnice Výboru (v této funkci ji posléze nahradil Tomáš Hejzlar); do koordinační skupiny byla ještě jmenována MUDr. Daniela Horčíková, dalším členem výboru se stal Miroslav Štancl. Výbor si stanovil 3 hlavní body činnosti:

- 1) komunikace a nastavení spolupráce vůči MHMP, Praze 4 a 12, státním orgánům a represivním složkám,
- 2) komunikace vůči občanům MČ – sběr informací a podnětů od občanů, zpracování či předání jiným orgánům,
- 3) komunikace vůči vietnamské komunitě s cílem přiblížit areál Sapa občanům MČ a seznamovat občany s životem Vietnamců u nás.

Činnost Výboru se zaměřila především na veřejné debaty, kulturní a společenské akce, které by zprostředkovaly informace a kontakt mezi majoritní společností a vietnamskými obyvateli MČ. Do února 2010 Výbor zrealizoval několik úspěšných aktivit pozitivně přijímaných majoritou i vietnamskými obyvateli. V únoru 2010 se činnost Výboru přeorientovala z integračních aktivit na represivní – Výbor se zaměřil na monitoring problémů v občanském soužití a dodržování práv a veškerý průběh medializoval. Vznikla tak kauza „libušská domobrana“. Výbor současně rozhodl o omezení (zastavení) integračních aktivit. Jednáními Výboru se neslo zklamání a výzvy k represí. Členka Výboru MUDr. Horčíková se na květnovém jednání podivovala nad nenadálou změnou v přístupu k integraci a zmínila špatnou komunikaci ze strany MČ. Později napadla způsob vedení jednání zastupitelstva, kde podle ní k tématu problému Na Domovině 1 „*neproběhlo žádné hlasování, proběhla jen diskuse na základě nově řečených, v tu chvíli pro mne i většinu kolegů nových a neověřených informací*“.
(<http://groups.google.com/group/praha-libus/>)

Výbor pod vedením PhDr. Jedličkové od začátku jasně rozlišuje mezi „občany MČ“ (tj. nevietnamští obyvatelé MČ) a „vietnamskou komunitou“. Vietnamskou komunitou z areálu Sapa považuje za „srdce a mozek vietnamské komunity v České republice“ a ztotožňuje ji se společností Saparia a.s., která areál spravuje. (ZMČ Praha – Libuš, 2009:2) V průběhu své činnosti pasuje Výbor společnost Saparia na hlavního zástupce celé vietnamské komunity a dává jí tak nad nimi určitou moc.

Integrační snahy Výboru pro multikulturní soužití okomentoval Radek Vondra, starosta MČ Praha 14: „[Ze zápisů výboru] je patrná počáteční snaha o smírný a konstruktivní přístup, která však nebyla korunována úspěchem dle představ členů výboru. To zřejmě vedlo k následnému odklonu od snahy o budování mostů a návrat k silovému řešení „problémů“.“ (Bulletin, 2010:3) Na jeden z výroků Výboru ("Je na čase zastat se v této zemi normálních, pracujících českých občanů, kteří řádně platí daně, zákony neporušují, nedělají problémy v občanském soužití..") reaguje Poradce předsedy vlády ČR pro lidská práva následovně: „Výrok (...) má platit pro všechny „české“ občany ve smyslu nikoli etnickém. Principem by mělo být rovné zacházení se všemi občany ČR bez ohledu na jejich etnickou příslušnost či barvu pleti.“ Zároveň vyjádřil své sympatie k některým charakteristickým rysům vietnamských spoluobčanů. (Bulletin, 2010:3)

Centrum pro integraci - Dům národnostních menšin, o.p.s.

Bývalý starosta Mráz v časopise U nás zmiňuje: „Pražský radní Janeček (...) dospěl k řešení, že v naší městské části Magistrát hl. m. Prahy vybuduje detašované pracoviště s překladatelem, kam si budou moci jak Češi, tak cizinci dojít postěžovat, případně požádat o pomoc při řešení problémů.“ (U nás, 2010:4) Kancelář Centra pro integraci ustavená radním Janečkem v rámci činnosti obecně prospěšné společnosti Dům národnostních menšin zahájila svou činnost 15. června 2010. Nutno podotknout, že od začátku panovaly různé představy o tom, co by mělo být cílem kýženého centra. Podle jedné informace mělo být na rozdíl od neziskových organizací poskytujících služby v areálu Sapa určen českému obyvatelstvu MČ, které se v něm bude moci informovat a podávat své stížnosti. Při jednání výboru 15. září 2010 zmínila PhDr. Jedličková, že „Centrum bylo zřízeno z velké části pro příslušníky jejich komunity (Vietnamce – pozn. autora) a je financováno z peněz českých daňových poplatníků.“ a zda centrum budou Vietnamci využívat je pro ni „lakmusovým papírkem toho, zda se tato komunita chce integrovat do české společnosti“. (ZMČ Praha-Libuš, 2010:1) Zazněl i názor, že centrum zřizované Magistrátem Hl. m. Prahy by mělo být spíše v centru a poskytovat služby všem cizincům bez výjimky.

V médiích se záhy začaly objevovat výroky na účet Centra. „Centrum vzniklo proto, aby zklidnilo vyhrocené vztahy mezi zdejšími obyvateli a početnou vietnamskou menšinou, která se tu usadila kvůli obří vietnamské tržnici SAPA. Po dvou měsících, co libušské integrační centrum poprvé otevřelo dveře, se ukazuje, že libušští ani Vietnamci o služby magistrátu příliš nestojí. ... „Chodí sem v průměru tak jeden člověk denně. Většinou je to Vietnavec. Ptá se třeba, jak si zažádat o podporu, nebo o starobní důchod. Přiznávám, že žádný skutečný problém mezi Vietnamci a Čechy jsme tu ještě nevyřešili,“ říká Romana Hrabáková, ředitelka sdružení Dům národnostních menšin, která centrum řídí.“ (Keményová, 2010) Analýza poptávky po takovém centru předem neproběhla. Nicméně, dá se předpokládat, že se aktivity nově založeného Centra nenastartují přes noc. Centrum navázalo spolupráci s dalšími neziskovými organizacemi a činnost Centra otevřelo všem cizincům, kterým poskytuje sociálně poradenské, vzdělávací a kulturní služby. Ze zklidňování vyhrocených vztahů mezi majoritou a vietnamskými obyvateli se přeorientovalo na poskytování služeb cizincům a odstraňování bariér mezi majoritou a cizinci. Rádi by vyhověli požadavku místních obyvatel na oficiální možnost překladu do vietnamštiny, ta je zatím k dispozici ve vybraných dnech a hodinách. Centrum se tak pomalu snaží překonávat nedůvěru, kterou k jeho činnosti díky počáteční prezentaci vietnamská komunita získala.

Školy

Městská část od roku 2009 realizovala emergentní projekt zaměřený na výuku českého jazyka převážně pro rodiče vietnamských žáků – do projektu se zapojily školy ZŠ Meteorologická, ZŠ s RVJ Písnice, MŠ Ke Kašně. Školy se tak zapojily do integrace dětí cizinců. Kromě speciální výuky češtiny, české kultury a historie pro vietnamské spolužáky projekt nabídl logopedii a pomoc vietnamské asistentky. Součástí projektu byly i společné poznávací výlety pro české a vietnamské žáky a odborná příprava pedagogů pro výuku cizinců. Zároveň probíhaly kurzy českého jazyka pro dospělé cizince - rodiče vietnamských dětí a mladé Vietnamce do 25 let věku žijící na území MČ. Propagace těchto kurzů probíhala prostřednictvím vietnamského tisku, který vydává představitel a.s. Saparia. ZŠ Meteorologická má zkušenosti s výukou cizinců a zapojením různých integračních metod od 90. let. Ředitelé škol v diskuzi vyzdvihli skutečnost, že integrace nově příchozích žáků je složitější než u žáků, kteří se v ČR narodili, a ocenili práci vietnamských asistentek. Motivace vietnamských dětí k učení je podle nich vysoká. Jediným problémem je absence systematického řešení integrace na školách (každý rok musí opakovaně žádat o finanční dotace). Té si je vědomo i Ministerstvo vnitra, které v této oblasti zadalo veřejnou zakázku na provedení průzkumu situace.

Kontrolní a bezpečnostní složky státu

Díky zmiňovanému požáru v areálu Sapa se aktérem v integraci v MČ Praha – Libuš staly i kontrolní a bezpečnostní složky státu. V rámci diskuze mezi represivními složkami státu (konkrétně ČOI) a zástupci Saparia a.s. zaznělo, že Saparia nemůže a nechce přijmout odpovědnost za konání osob, kterým své prostory pronajímá, ale zároveň má velký vliv na to, kdo v areálu Sapa bude působit.

Dalším bodem je zapojení policie při řešení problémů občanského soužití a potírání kriminality v MČ. Přítomnost a kroky policie hodnotily všechny strany přes počáteční nespokojenost pozitivně. Někteří aktéři nevyklučují, že k tomu přispěla medializace problému.

3.2.2 Neziskové organizace a další soukromé subjekty

Na území MČ Praha - Libuš působí několik neziskových organizací zaměřených na integraci cizinců do většinové společnosti. Kromě výše zmíněné činnosti Centra pro integraci, je to převážně činnost dvou organizací - Klubu Hanoi a o.s. Info Dráček. Další aktivity zde vyvíjejí i organizace Poradna pro integraci, Organizace pro pomoc uprchlíkům a další. Kromě neziskových organizací se na integraci v této městské části podílí i soukromé subjekty. Jedním je například jazyková škola Old School, která kontinuálně poskytuje jazykové kurzy pro vietnamské spoluobčany. Na integraci vietnamských spoluobčanů má vliv i přítomná a mnohokrát skloňovaná společnost Saparia.

Info Dráček, o.s.

Jeden z hlavních cílů tohoto sdružení je pomoci zprostředkovat vzájemné poznávání kultur, překlenout jazykovou bariéru pro všechny věkové kategorie a současně oživit vietnamský jazyk u jedinců narozených v ČR.

Sdružení, společně s občanským sdružením Klub Hanoi, iniciovalo Výzvu k MČ Praha

Libuš, ve které žádalo, aby zastupitelstvo „řešilo vznikající problémy s vietnamskou komunitou s odborníky a zaměřilo se na ty migranty, kteří opravdu integrační podporu potřebují, a zvážilo další vystupování předsedkyně Výboru pro multikulturní soužití z důvodu šíření poplašných zpráv o zvýšení kriminální činnosti vietnamské komunity“ (Dubová, 2010) Následně v červnu podalo zastupitelstvu písemnou stížnost na předsedkyni Výboru, ve které zároveň zastupitelstvo ujistilo, že má zájem o spolupráci na integraci Vietnamců do majoritní společnosti i na další činnosti Výboru, ovšem pod jiným vedením. (Dubová, 2010)

V říjnu 2010 uspořádalo sdružení kulatý stůl s názvem „Vietnamci v ČR a Češi ve Vietnamu - společná příležitost“. V programu zazněly příspěvky k tématu "situace vietnamské minority v ČR" a "nové možnosti soužití a spolupráce". Jan Zahradil, poslanec Evropského parlamentu, který kulatý stůl moderoval, jejich aktivity označil za úspěšnou integraci, která je potřebná. (Oljača, 2010) Na tuto akci navázala oslava 1000 let města Hanoj, jejímž cílem bylo navázat zajímavé vztahy a představit historii Vietnamu, jeho kuchyni a tradice.

Klub Hanoi, o.s.

Cílem občanského sdružení je propagace vietnamské kultury a integrace Vietnamců do společnosti s důrazem na zachování jejich kulturní identity, čehož dosahuje prostřednictvím výstav, výuky českého jazyka a dalšími aktivitami. Jako partner MČ Praha - Libuš otevřel Klub svoji kancelář v Sapě, ta má sloužit jako poradna pro Vietnamce a informační centrum s knihovnou pro veřejnost. Kancelář vznikla díky projektu, který realizovalo sdružení se společností InBit ČR, k dispozici je jeden den v týdnu a v jiných dnech dle telefonické domluvy.

Dle výroku zástupce sdružení na Zasedání zastupitelstva MČ Praha Libuš ze dne 22. září 2010 mají vietnamští obyvatelé zájem o kurzy českého jazyka a pracovněprávní poradenství. Projekty využívají a mají o ně takový zájem, jaký sdružení v současné době ani nemůže uspokojit. Reagoval tím na výrok zastupitele, že se vyčleňují velké peníze na projekty pro Vietnamce a ti je přitom nevyužívají. Zároveň se zástupce snažil poukázat na to, že neexistuje pouze jedna vietnamská komunita, nýbrž několik komunit, které se mezi sebou vzájemně vyčleňují, nelze tedy všechny shrnout pod jediný pojem. (Oljača, 2010)

Konsorciium nevládních organizací pracujících s migranty v ČR

Neziskové organizace věnující se integraci cizinců situaci v Libuši také sledovaly, vyměňovaly si mezi sebou informace, kontakty na novináře, členské organizace (Multikulturní centrum, Poradna pro integraci, InBáze Berkat, Člověk v tísní, Iniciativa za práva pracovních migrantů a migrantek) vyslaly své zástupce na zasedání zastupitelstva podpořit zástupce z řad občanů MČ Praha - Libuš při interpelacích občanů 22. září 2010. Dále zajistily na tomto zasedání přítomnost zástupců médií, se kterými mají ze svých projektů již zkušenosti a kteří by zajistili objektivní, "nesenzační" zprávy o této kauze. Konsorciium vydalo prohlášení uveřejněné v časopise „U nás“, ve kterém nesouhlasí s postupem některých zástupců městské části a tvrdí, že „celá kauza přispěla dokonce k další aktivizaci extremistů“. (U nás, 2010:17) V prvním čísle svého Bulletinu zveřejnilo článek s názvem "Pohřbená integrace - kauza Výboru pro multikulturní soužití MČ Praha Libuš", ve kterém popisuje vznik, zánik a historii činnosti Výboru a uvádí komentáře veřejně činných osob, které za tímto účelem oslovila s anketou. Cílem ankety bylo upozornit starosty městských částí a další osobnosti veřejného života na stav integračních politik na místní úrovni a zjistit jejich postoj k dané problematice. Z oslovených

osob reagovaly pouze dvě.

Konsorciium se v tomto případě postavilo do role informátora a iniciátora veřejné debaty. Zároveň povzbudilo vstup novinářů, kteří o kauze budou psát jiným než bulvárním způsobem. Ti se mohou stát základem okruhu novinářů, kteří již budou vědět, na koho se z řad vietnamské komunity a jejich příznivců obrátit a jak záležitosti tohoto typu komunikovat.

Saparia, a.s.

Zásadní vliv na integraci vietnamský obyvatel MČ Praha – Libuš začala mít tato společnost poté, co se její představitel, Mgr. Hung, stal členem Výboru pro multikulturní soužití ZMČ. Již několik let před tím se Saparia, a.s. podílela na finančním zajištění kulturních a sportovních akcí pro veřejnost. Saparia přislíbila účast v projektu revitalizace veřejného prostranství květinami, finanční a organizační zajištění předvánočního posezení v Sapě a pomoc při komunikaci v problematickém soužití v některých panelových domech. Mgr. Hung se v létě rozhodl z důvodu kritiky a dle něho nepřátelskému postoji Výboru vůči jeho osobě odstoupit ze své funkce ve Výboru i ve společnosti Saparia. Společnost odstoupila i ze své plánované účasti na projektu, který společně s MČ připravovala a na který MČ získal finanční prostředky z fondů EU. Společnost Saparia ve svém jednání hájila především svoje zájmy, jakožto soukromého ziskového subjektu a nevystupovala jako mluvčí a vůdčí orgán celé vietnamské komunity, jak na ni Výbor pohlížel.

3.2.3 Občanské iniciativy a národnostní organizace

Na probíhající události reagovali i samotní občané. Někteří jako jednotlivci - prostřednictvím diskusních fór - jiní organizovaně.

Při neformálních rozhovorech jsme se od jedné obyvatelky inkriminované lokality dozvěděli, že situace vypadá ve skutečnosti jinak, než jak ji popisují média. V oblasti žije již dlouhá léta a o domobraně se dověděla až od svých známých z druhého konce republiky. Dle jejích slov se městská část potýká s různými společenskými negativními jevy, ale o tom, že by jejich zdrojem měli být právě cizinci, nemůže být ani řeč. Jiný občan poukazuje na fakt, že nepořádek, hluk a další problémy nejsou záležitostí jedné národnosti či komunity. (U nás, 2010:17). Občané dále využívají možnosti vyjádřit svůj názor na diskusním fóru Libuš, který zřídila městská část. Kromě několika stížností na velké množství cizinců žijících na území městské části se zde objevují spíše nesouhlasná vyjádření ke krokům a postupům zastupitelstva ve věci integrace, ke zveřejňování soukromých e-mailů a nevybíravých slov na oficiálních stránkách MČ. Středem zájmu jsou zde výroky PhDr. Jedličkové, především jsou pak zmiňované její „útoky“ proti všem, kteří na integraci v MČ vyjádřili opačný názor. I zastupitelka Horčíková zde vyjadřuje obavu: *„Na začátku mnoha lidských konfliktů bylo radikální, populistické a jednoduché silové řešení, které nahrává nespokojeným a stupňuje netoleranci.“* (<http://groups.google.com/group/praha-libus/>)

Za organizované aktivity zmiňujeme následující - skupinu dobrovolníků pro integraci a pořádek, Forum občanů Libuše (za majoritu) a občanské sdružení Goi Nang, VietCzech a Svaz Vietnamců v ČR (za vietnamské občany).

Skupina dobrovolníků pro integraci a pořádek

V dubnu 2010 oficiálně vznikla skupina dobrovolníků pro integraci a pořádek, jejímž cílem je mj. zkvalitňování soužití s ostatními obyvateli bytového domu Na Domovině 651/1 bez ohledu na rasový původ a občanství. Jako nástroj skupina zvolila 1) komunikaci s úřady, bezpečnostními složkami, majiteli a nájemníky, neziskovými organizacemi; 2) kontrolu nad porušováním domovního řádu. Skupina ve svém Vyjádření zmiňuje, že problémy v soužití v diskutovaném domě nastaly již v dubnu roku 2009 a vyhroutily se na přelomu let 2009 a 2010 (nepořádek, hluk, pobyt cizích osob, konzumace drog, rušení nočního klidu, atp.). Jako důvod problémů skupina uvádí vzájemné nepochopení zástupců rozdílných kultur, nepochopení práv a povinností a nezkušenost všech stran. Skupina dobrovolníků vytvořila jasná pravidla soužití v domě, kontaktovala bezpečnostní složky státu a zástupce městské části, posílila bezpečnostní opatření v domě a zajistila lepší informovanost všech stran prostřednictvím internetových stránek. Výsledkem její činnosti je, dle Vyjádření skupiny, uklidnění vyhrocené situace domu, které směřuje k "nastolení pořádku" a "zahájení konstruktivního dialogu". (Vyjádření, 2010:3) Do srpna 2010 se situace v domě významně zlepšila. S nájemníky, kteří závažně porušovali domovní řád, byl ukončen nájemní vztah (jednalo se o 2 případy občanů ČR, 2 případy občanů Vietnamu a 1 případ občana Velké Británie). V současné době skupina řeší jen drobné přestupky. Provozuje interní portál s domovními řády, instrukcemi, informacemi a jejich překladem do několika jazyků, za účelem komplexního řešení situace založila Forum obyvatel Libuše. K lepšímu průběhu soužití by zástupci obyvatel domu ještě uvítali možnost oficiálního operativního telefonického překladu do vietnamštiny, o kterou požádali zástupce Centra pro integraci.

Forum obyvatel Libuše

Forum má za cíl napomáhat všem stranám v komunikaci, zprostředkovávat informace a podněty a řešit aktuální problémy týkající se občanského soužití obecně - vztahy mezi nájemníky a majiteli bytových jednotek a mezi nájemníky navzájem. Za tímto účelem plánují navázat úzký kontakt se zástupci státu a neziskových organizací, kteří by zajistili odbornou pomoc, např. při jednání se sociálně vyloučenými obyvateli, menšinami, apod. Na webové stránky fóra chce také umisťovat informace z integrovaného portálu skupiny.

Svojí snahou komplexně řešit problémy, místo obviňování hledat řešení, nengeneralizovat a přistupovat k problémům objektivně, představuje skupina a následně vzniklé fórum jeden z pozitivních příkladů přístupu k integraci.

Goi Nang

Toto občanské sdružení sdružuje mladé lidi občanského původu a lidi, kteří mají blízko k Vietnamu a vietnamským občanům. Mezi aktivity tohoto sdružení patří provozování blogu, virtuální komunikace, společenské aktivity, organizované výlety, síťování. V reakci na dění v Libuši sdružení uspořádalo akci "Závitek pro Libuš". Tuto akci uspořádalo dle svých slov „*ve snaze napomáhat přátelskému soužití a umírnění nepřátelských nálad*“. Jako důvod uvedli reakci na:

„- protestní volební mítink Dělnické strany svolaný na 12. 5. 2010 do MČ Praha - Libuš, ...

- nešťastné výroky na adresu vietnamské komunity ze strany předsedkyně Výboru pro multikulturní soužití (...), jež považuje zdejší koncentraci osob vietnamské národnosti za

„záležitost bezpečnosti celé České republiky“, a spolu s výborem ... pozastavila integrační aktivity,

- mediální eskalaci napětí mezi vietnamskou komunitou a českou veřejností“

V rámci setkání chtěli poskytnout obyvatelům Libuše informace o vietnamské komunitě očima českých občanů a nabídnout prostor pro dialog. Zároveň jeho organizátoři uvedli, že se snaží podnítit Výbor pro multikulturní soužití, aby ustoupil od generalizací poškozujících společné soužití. O realizované akci pak vznikla pozitivně laděná reportáž, která vyzdvihla snahu odbourávat předsudky formou otevřeného dialogu.

Výroky a snahy zástupců tohoto sdružení vyjadřují pohled nejen příslušníků vietnamské komunity, ale i některých obyvatel z řad majority - a to, že se snahy Výboru proměnily v aktivity integraci narušující nikoli podněcující.

VietCzech

Občanské sdružení vzniklo jako iniciativa převážně vietnamských vysokoškolských studentů trvale žijících v České republice. Jeho cílem je představovat české společnosti život vietnamské komunity u nás. Organizace se v říjnu 2009 účastnila veřejné debaty o životě vietnamské komunity v ČR organizované Výborem pro multikulturní soužití ZMČ.

Svaz Vietnamců v ČR

Svaz se stal novým partnerem MČ v podpořeném projektu ESF zaměřeném na vzdělávání cizinců v oblasti práv a povinností, a to převážně pro vietnamské podnikatele. Při dřívějších aktivitách Výboru se angažoval především v zajištění doprovodného programu – ochutnávek vietnamské kuchyně, tradičního tance a zpěvu.

3.2.4 Média

Dne 5. 4. 2010 se ve většině hlavních českých mediích objevila zpráva, že se v městské části Libuš stává soužití vietnamské menšiny a majoritní společnosti neúnosné a hrozí zde vznik domobrany. Zdrojem této informace je dopis starosty Mráze adresovaný primátoru Bémovi dne 25. 3. 2010. Jako hlavní důvod špatného soužití starosta v dopise uvádí nárůst kriminality v tržnici Sapa. Osobně však žádné vyjádření k celé věci médiím neposkytl. Ve zprávě je dále citována předsedkyně Výboru pro multikulturní soužití místního zastupitelstva Pavla Jedličková: *„Kvůli krizi mnoho Vietnamců v Česku přišlo o práci, a tak zamířili do Sapy. To, co tu vzniklo, je prostě ghetto. Je to záležitost bezpečnosti celé České republiky.“* Mluvčí policie ČR však nárůst kriminality v Sapě a okolí dementovala, stejně tak ředitel Sapy Tran Quang Hung: *"Nezaměstnanost se Sapy vůbec netýká. Všichni jsou tu obchodníci a podnikají sami. Ani žádná kriminalita nestoupá.“* Příčinu vzniklé situace Jedličková vidí v tom, že Magistrát nemá žádnou integrační politiku.

V souvislosti s touto zprávou se kromě výše uvedeného v článcích objevily statistiky s počtem cizinců žijících v dané městské části. Informace, že Vietnamci bydlí v 10 procentech bytů městské části a chytají se postavit buddhistický chrám. Tyto informace byly uvedeny s odvoláním na Jedličkovou, která však svoje zdroje neuvádí:

„Areál tržnice Sapa leží na pozemcích někdejšího masokombinátu a drůbežárny. Dohromady

mají 35 hektarů. Podle Jedličkové Vietnamci skoupili i přilehlé pozemky směrem k ulici Videňská. Prý tu plánují postavit mimo jiné i největší buddhistický chrám v České republice. Vietnamci údajně bydlí asi v deseti procentech bytů na území městské části. V Sapě vypukl v listopadu 2008 velký požár.“

Otázce, kde a kdo konkrétně hrozí vznikem domobrany, je věnován v člancích jeden odstavec, jako zdroj je uveden dopis starosty Mráze:

„Starosta ale v dopise tvrdí, že už nyní si bytový dům v ulici Na Domovině 1 musejí místní lidé hlídat sami, protože do něj chodí Vietnamci, kteří tam nebydlí. Užívají tam prý halucinogenní látky a společné prostory domu používají jako záchod. „Pokud nedojde k razantnímu zásahu orgánů státu, v jejichž kompetenci je výše uvedené problémy řešit, může dojít až k založení skutečné domobrany, kdy občané takzvaně vezmou vše do vlastních rukou. A to je, dle našeho názoru, to úplně nejhorší, co by se mohlo stát,“ stojí v dopise.“ (Týden)

Celkově jsou články jednostranně zaměřené, bez odkazů na konkrétní zdroje informací a hlubšího popisu daného problému. Vycházejí výhradně z dopisu starosty Mráze adresovaného primátoru Bémovi a výroků zastupitelky Jedličkové, bez vyjádření dalších účastníků kauzy (například zástupce bytového domu Na domovině 1). O možnosti vzniku domobrany a jejích příčinách nejsou uvedeny žádné faktické informace, těžiště kauzy je přeneseno na tržnici Sapa, která s problémem domobrany v podstatě nijak nesouvisí. Články mají víceméně charakter bulvární poplašné zprávy (viz nepodložené informace o skupování bytů, nárůstu kriminality, odkazy na možnost vzniku buddhistického chrámu, požár v Sapě, policejní razie v Sapě), vytvářející negativní mediální obraz dané komunity:

„Malá Hanoj, největší vietnamské ghetto v Česku, které vyrostlo v pražské Libuši, známe z novin hlavně kvůli velkému požáru roku 2008 a následným razím. Tehdy lehla velká část labyrintu stánků a krámků SAPA, který leží na pozemcích bývalého velkoskladu a drůbežárny, popelem. Jenže oheň na střechách vietnamského městečku doutná už delší dobu. V Libuši se nebezpečně vyostřují vztahy mezi vietnamskou a českou komunitou. Tentokrát se plameny nepodaří uhasit tak snadno jako ty před dvěma lety. V bludišti uliček se v poslední době mnohonásobil počet Vietnamců, je jich tam prý kolem 3000, a rapidně se zvýšila kriminalita, tvrdí starousedlíci. To sice policejní statistiky nepotvrzují, "bílí" nicméně berou "spravedlnost" do svých rukou a hrozí založením domobrany.“ (Český rozhlas)

Nový pohled se v médiích objevil ve dnech 12. 4. a 15. 4. 2010, konkrétně v deníku Hospodářské noviny, Českém rozhlasu a magazínu Týden. V několika člancích je kauza prezentována nikoliv jako problém multikulturní, ale především politický, za kterým stojí populistická snaha starosty zviditelnit se před volbami. Vietnamská komunita zde hraje pouze roli obětního beránka:

„Ivan Motýl to cítí jako snahu o zviditelnění radnice před volbami. Podle něj je jednoduché ukázat na vietnamskou komunitu, když v Libuši je možno někdy potkat více Vietnamců, než většinové komunity. To ale, jak řekl, neznamená, že tato komunita stojí za nějakou vysokou kriminalitou.“ (Český rozhlas)

„Co třeba nabídnout některému z libušských vietnamských podnikatelů (mnozí z nich žijí v Česku už 20 nebo 30 let) volitelné místo na kandidátce ODS? Anebo na kandidátce Demokratického sdružení občanů Libuše, která Petra Mráze vynesla rovnou na post zdejšího starosty? Zatím je asi pro Mráze výhodnější označovat Vietnamce v předvolebních projevech za "škodnou", ačkoliv mnoho místních žije z činží vybíraných právě od cizinců.“ (Týden) Větší pozornost je oproti

předchozím článkům věnována i konkrétní situaci v bytovém domě Na Domovině 1, který byl spojován s údajným vznikem domobrany. Problém opět není prezentován primárně z perspektivy etnické/ kulturní, ale za špatným soužitím obyvatel jsou podle několika článků špatné sousedské vztahy:

„Při bližším ohledání ulice jsem ale našel standardně udržované příměstské sídliště, které se trápí s několika asociálními rodinami. Byť by i šlo o rodiny vietnamské, nelze o problému mluvit jako o konfliktu národnostním, nýbrž jako o sousedských neshodách, o problémech občanského soužití. Odpadky na schodech do sklepa, injekční stříkačky, počmáraný výtah ... Tam, kde domovník s pomocí slušné většiny nevládne v paneláku pevnou rukou, je to dnes normální dobový "sídlíštní jev“.“ (Týden)

„Když jsem o tom hovořil přímo se starostou Petrem Mrázem, s jeho tajemníkem Tomášem Hejzlarem, vlastně sami přiznali, že to nejsou až tak kriminální problémy, jako problémy občanského soužití,“ řekl Ivan Motýl. (Český rozhlas)

„Důvod, proč jsme ministroví poslali dopis právě teď, je ta poslední stížnost obyvatel Na Domovině. Tvrdili, že se po chodbách válely stříkačky narkomanů, což jsme tady slyšeli vůbec poprvé,“ vysvětluje Hejzlar. Ani radnice, ani obyvatelé domu však žádný přímý důkaz, že narkomani byli skutečně Vietnamci, nemají.“ (Hospodářské noviny)

3.3 Shrnutí

V rámci tohoto shrnutí záměrně nehodnotíme postoje a kroky jednotlivých osob, následnou podobu medializace a vyvolané nálady ve společnosti. Záměrem je posoudit pouze jednotlivé integrační aktivity a vhodnost jejich uplatnění.

Události tohoto roku ukázaly, že působení místní správy a její integrační politiky (či její absence) hraje v integraci cizinců do většinové společnosti důležitou roli. Zároveň poukazuje i na to, jak mocně může přístup a postup zástupců místní samosprávy ovlivnit výsledek integračních snah. MČ Praha-Libuš nemá vypracovaný dlouhodobý strategický plán integrace cizinců na svém území, nicméně od roku 2004 v rámci činnosti Humanitního odboru kontinuálně podniká kroky, které k této integraci vedou. Do tohoto procesu zapojuje i další subjekty – školy, firmy, neziskové organizace. Školy na území MČ mají s integrací cizinců již zkušenost a plánují v ní pokračovat. Na zdejších území zároveň působí zkušené neziskové organizace (z řad cizinců i majoritní společnosti) a další soukromé subjekty, které v rámci integrace zajišťují dílčí služby a MČ je s jejich prací spokojená. Pokračování integračních aktivit je při absenci dlouhodobé integrační politiky do jisté míry závislé na personálním zajištění těchto aktivit a jeho stabilitě. Změna v osobě koordinátora integračních aktivit by tak mohla znamenat i změnu podoby celé integrace.

V integračních krocích uplatněných na území MČ Praha-Libuš můžeme vysledovat jak pozitivní integrační prvky, tak negativní. Mezi pozitivní a přínosné integrační aktivity bezesporu patří:

- vzdělávání cizinců a podpora jejich nezávislosti na třetí osobě (zprostředkovateli)
- kulturní a společenské aktivity sblížující cizince a majoritní společnost
- vzdělávání osob, které přichází do styku s cizinci (úředníci, pedagogové)
- zapojení cizinců do života městské části (účast v pracovních skupinách, apod.)

- vytvoření prostoru pro diskuzi (diskusní fórum, apod.)

První tři aktivity zajišťuje Humanitní odbor (v období duben 2009 až únor 2010 i Výbor pro multikulturní soužití) ve spolupráci s neziskovými organizacemi a školami, neziskové organizace současně vyvíjí v prvních dvou oblastech své vlastní aktivity. Poslední dvě aktivity jsou v rukách MČ. Následující aktivity naopak integraci nepomohly nebo dokonce působily proti integraci:

- postavení Saparia a.s., jakožto podnikatelského subjektu, do role představitele celé vietnamské komunity (prohlubuje závislost vietnamských obyvatel na vybraném subjektu)
- vydávání problémů občanského soužití za problémy národnostní
- neefektivní komunikace s médii
- koordinační skupina/Výbor (důvodem bylo personální složení výboru, osobní očekávání a zájmy jednotlivých členů a nejasně formulovaná strategie)

Do dalších let by integrační snahy městské části mohly mít podobu dlouhodobého strategického plánu integrace založeného na obecných integračních zásadách Magistrátu hl. m. Prahy a Ministerstva vnitra a rozpracovaných aktivitách, které městská část dosud realizovala. Naplnění strategického plánu je třeba zajistit pomocí koordinačního subjektu (jako byl záměr ZMČ, není však pravděpodobné, že vytvoření podobného subjektu by bylo přijato s důvěrou), který dá rámec činnosti všech subjektů, které se na poli integrace v městské části angažují. Tento koordinační subjekt by se měl zaměřit rovněž na budování vztahu s médii a zajištění přísunu objektivních informací či kontaktů na subjekty, které tyto informace mohou poskytnout. Tématem k řešení zůstává i osud prozatím málo využívaného Centra pro integraci, které by se této role mohlo zhostit a vytvoření nové koordinační skupiny iniciovat.

4. Závěr

Cizinci dlouhodobě pobývající v Hlavním městě Praze jsou nerovnoměrně rozmístěni po celém jeho území. Jednotlivé národnosti se koncentrují na různých místech. Integrace v oblastech s koncentrací cizinců pak vyžaduje různé kroky či strategie. Důraz je proto kladen na aktivity městských částí a konkrétní subjekty, které na jejich území působí. Zároveň je zapotřebí určitého integračního rámce, který v této oblasti zajistí rovnoměrný vývoj a rozvoj Hlavního města Prahy.

Pro městské části je důležitá znalost situace a potřeb cizinců žijících na jejím území. Bez této znalosti nemohou vytvářet účinné strategie rozvoje svého území, operativně reagovat na problémy způsobené větší koncentrací cizinců a zavádět preventivní opatření na soužití majoritní společnosti a cizinců. Na druhé straně, cílem integrace je cizinec, který se ze společnosti nevyklučuje na základě své národnosti, tj. už se necítí se být „cizincem“, nýbrž „občanem“. V takové situaci je šetření situace a potřeb cizinců problematičtější.

Cizinci pobývající na území Hlavního města Prahy se nejvíce potýkají s problémy v oblasti jazyka – v možnostech dorozumět se na úřadech a s majoritou, v dostupnosti kurzů českého jazyka (jak pro začátečníky, tak pro pokročilé) a v příležitostech jazyk každodenně používat. Druhou nejpalčivější oblastí je práce. Zde se jedná hlavně o možnost získat stabilní práci s dostatečným ohodnocením, které by stačilo na dlouhodobé zabezpečení rodiny (nebo umožnilo rodinu založit) a omezilo pocit nejistoty, se kterým se cizinci potýkají. Třetím

největším problémem je pro cizince zkušenost s xenofobními postoji či diskriminací, což je problém, který ve svém důsledku ovlivňuje i oba výše zmíněné. Přijetí majoritní společností velkou měrou ovlivňuje znalost českého jazyka a případný přízvuk. Postoj českých zaměstnavatelů k cizincům pak určuje, jakou šanci na získání práce cizinec bude mít.

Jak vyplývá i z příkladu integrace vietnamské komunity do majoritní společnosti v městské části Praha-Libuš, každodenní kontakt a interakce mezi oběma skupinami a vzájemné poznávání se je alfa a omegou úspěšné integrace a vyváženého rozvoje multikulturní společnosti.

Slovník používaných pojmů

cizinec – státní příslušník třetí země

osoba, která je státním příslušníkem země mimo státy Evropské unie

azylant

osoba, které byla udělena mezinárodní ochrana formou azylu

uprchlík

osoba mimo svou vlast, jež má obavy před pronásledováním v zemi původu

žadatel o azyl

osoba, která požádala v ČR o mezinárodní ochranu

doplňková ochrana

forma mezinárodní ochrany pro osoby, které nesplňují podmínky pro udělení azylu, nicméně existuje obava, že by v zemi původu mohly utrpět jejich práva

krátkodobé vízum

vízum, které opravňuje jeho držitele k pobytu na území ČR do 90 dnů

dlouhodobé vízum

vízum, které opravňuje jeho držitele k pobytu na území ČR nad 90 dnů do maximálně 6 měsíců

dlouhodobý pobyt

druh pobytového oprávnění pro účel stanovený v žádosti (studium, práce) k pobytu delším než 6 měsíců

trvalý pobyt

pobytový režim zaručující téměř stejná práva jako mají občané a o který je možné zažádat po 5 letech

klient (zprostředkovatel)

agenturní subjekt, který cizinci zajišťuje práci, ubytování, vyřízení potřebných dokumentů (často falešných); cizinci zprostředkuje práci, kterou v lepším případě zaplatí jen z části

nostrifikace

uznání zahraničního vzdělání

remitence

transfery finančních částek nebo zboží, které posílají migranti do země původu

Přehled grafů a tabulek

<i>Obrázek 1 - Celkové počty cizinců dle MČ Prahy (zdroj: cizinecká policie ČR, 2010).....</i>	<i>4</i>
<i>Obrázek 2 - Problémy s bydlením (Zdroj: OPU, PPI) .....</i>	<i>6</i>
<i>Obrázek 3 - Problémy s bydlením – muži/ženy (Zdroj: OPU, PPI) .....</i>	<i>7</i>
<i>Obrázek 4 - Vztah k nemovitosti (Zdroj: OPU, PPI) .....</i>	<i>7</i>
<i>Obrázek 5 - Kde bydlíte? (Zdroj: OPU, PPI) .....</i>	<i>8</i>
<i>Obrázek 6 - Kde bydlíte? – muži/ženy (Zdroj: OPU, PPI).....</i>	<i>8</i>
<i>Obrázek 7 - Bydlíte tam, kde jste hlášený na CP? (Zdroj: OPU, PPI) .....</i>	<i>9</i>
<i>Obrázek 8 - Jak si vyděláváte peníze na život v ČR? (Zdroj: OPU, PPI).....</i>	<i>10</i>
<i>Obrázek 9 - Jak si vyděláváte peníze na život v ČR? muži/ženy (Zdroj: OPU, PPI) .....</i>	<i>10</i>
<i>Obrázek 10 - Zhodnocení možnosti výdělku vzhledem k době příjezdu do ČR (Zdroj: OPU, PPI) .....</i>	<i>11</i>
<i>Obrázek 11 - Zhodnocení možnosti výdělku vzhledem k době příjezdu do ČR – muži/ženy (Zdroj: OPU, PPI).....</i>	<i>11</i>
<i>Obrázek 12 - Využíváte prostředníka? (Zdroj: OPU, PPI) .....</i>	<i>15</i>
<i>Obrázek 13 - Využíváte prostředníka? – muži/ženy (Zdroj: OPU, PPI).....</i>	<i>15</i>
<i>Obrázek 14 - Jaký máte typ pobytu v ČR? (Zdroj: OPU, PPI) .....</i>	<i>16</i>
<i>Obrázek 15 - Jaký máte typ pobytu v ČR? – muži/ženy (Zdroj: OPU, PPI) .....</i>	<i>17</i>
<i>Obrázek 16 - Jaký je účel vašeho pobytu? (Zdroj: OPU, PPI) .....</i>	<i>17</i>
<i>Obrázek 17 - Jaký je účel vašeho pobytu? – muži/ženy (Zdroj: OPU, PPI) .....</i>	<i>18</i>
<i>Obrázek 18 - Pobývá s vámi v ČR někdo z vaší rodiny? (Zdroj: OPU, PPI).....</i>	<i>18</i>
<i>Obrázek 19 - Pobývá s vámi v ČR někdo z vaší rodiny? – muži/ženy (Zdroj: OPU, PPI) .....</i>	<i>19</i>
<i>Obrázek 20 - Délka pobytu v ČR (Zdroj: OPU, PPI) .....</i>	<i>19</i>
<i>Obrázek 21 - Máte dostatek informací o svých právech? (Zdroj: OPU, PPI) .....</i>	<i>21</i>
<i>Obrázek 22 - Máte dostatek informací o svých právech? (Zdroj: OPU, PPI) .....</i>	<i>21</i>
<i>Obrázek 23 - Kde získáváte informace (Zdroj: OPU, PPI) .....</i>	<i>23</i>
<i>Obrázek 24 - Kde získáváte informace (Zdroj: OPU, PPI) .....</i>	<i>23</i>
<i>Obrázek 25 - Využíváte prostředníka? (Zdroj: OPU, PPI) .....</i>	<i>23</i>
<i>Obrázek 26 - Využíváte prostředníka? – muži/ženy (Zdroj: OPU, PPI).....</i>	<i>24</i>
<i>Obrázek 27 - Nejvyšší dosažené vzdělání (Zdroj: OPU, PPI).....</i>	<i>25</i>
<i>Obrázek 28 - Nejvyšší dosažené vzdělání – muži/ženy (Zdroj: OPU, PPI).....</i>	<i>25</i>
<i>Obrázek 29 - Nostrifikace vzdělání (Zdroj: OPU, PPI) .....</i>	<i>26</i>
<i>Obrázek 30 - Nostrifikace vzdělání – muži/ženy (Zdroj: OPU, PPI) .....</i>	<i>26</i>
<i>Obrázek 31 - Odpovídá vaše vzdělání vašemu současnému pracovnímu zařazení? (Zdroj: OPU, PPI) .....</i>	<i>27</i>
<i>Obrázek 32 - Absolvovali jste nějaké další vzdělávání? (Zdroj: OPU, PPI) .....</i>	<i>27</i>
<i>Obrázek 33 - Absolvovali jste nějaké další vzdělávání? – muži/ženy (Zdroj: OPU, PPI) .....</i>	<i>28</i>
<i>Obrázek 34 - Co podnikáte ve svém volném čase? (Zdroj: OPU, PPI) .....</i>	<i>32</i>
<i>Obrázek 35 - Co podnikáte ve svém volném čase? muži/ženy (Zdroj: OPU, PPI) .....</i>	<i>33</i>
<i>Obrázek 36 - Co byste chtěl(a) dělat ve svém volném čase a nemůžete? (Zdroj: OPU, PPI) .....</i>	<i>33</i>
<i>Obrázek 37 - Co byste chtěl(a) dělat ve svém volném čase a nemůžete? muži/ženy (Zdroj: OPU, PPI) .....</i>	<i>34</i>
<i>Obrázek 38 - Jaké jsou vaše plány na příští dva roky? (Zdroj: OPU, PPI).....</i>	<i>37</i>
<i>Obrázek 39 - Jaké jsou vaše plány na příští dva roky? muži/ženy (Zdroj: OPU, PPI) .....</i>	<i>38</i>

Literatura a další zdroje

Bulletin, 2010. Bulletin Konsorcia nevládních organizací pracujících s migranty v ČR. 2010 (1). Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty v ČR. [online] Dostupné z: <http://p-p-i.cz/fileadmin/pub/img/Praha_dokumenty/BULLETIN_1_2010.pdf>

U nás, Libuš a Písnice, 5/2010. [online] Dostupné z: <<http://www.praha-libus.cz/index.php?catid=58&id=64>>

Vyjádření skupiny dobrovolníků pro integraci a pořádek k vývoji situace v domě za uplynulé období (leden-srpen 2010). 2010. [online] Dostupné z: <http://www.praha-libus.cz/art_file/Vyjadreni_skupiny_%20pro_%20integraci_poradek.pdf>

ZMČ Praha-Libuš. 2010. Zápis z jednání výboru ZMČ Praha-Libuš pro multikulturní soužití č. 5 ze dne 15. 9. 2010. [online] Dostupné z: <<http://www.praha-libus.cz/index.php?catid=106>>

ZMČ Praha-Libuš. 2009. Zápis z jednání ZMČ Praha-Libuš ze dne 24. 6. 2009. [online] Dostupné z: <<http://www.praha-libus.cz/index.php?catid=106&id=22>>

Keményová, Zuzana. 2010. Kvůli Vietnamcům chtěli formovat domobranu. Spor v Libuši vyřešila policie. 22. 8. 2010 [online] Dostupné z: <<http://domaci.ihned.cz/c1-45840900-kvuli-vietnamcum-chteli-formovat-domobranu-spor-v-libusi-vyresila-policie>>

Oljača, Goranka. 2010. Dva obrazy integrace Vietnamců. [online] Dostupné z: <<http://www.rozhlas.cz/default/rnp-player-2.php?id=2168930&drm>>

Dubová, Zdenka. 2010. Stížnost ohledně vedení Výboru pro multikulturní soužití. Dopis adresovaný Zastupitelstvu MČ Praha Libuš 7. června 2010

Kvůli vietnamcům v Libuši možná vznikne domobrana. 5. 4. 2010 (Týden) [online] Dostupné z: <http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/kvuli-vietnamcum-v-libusi-mozna-vznikne-domobrana_164469.html>

V pražské Libuši hrozí vznik domobrany proti vietnamské menšině. 5. 4. 2010 (Novinky) [online] Dostupné z: <<http://www.novinky.cz/domaci/196713-v-prazske-libusi-hrozi-vznik-domobrany-proti-vietnamske-mensine.html>>

Starosta hrozí kvůli Vietnamcům domobranou. 5. 4. 2010 (Deník.cz) [online] Dostupné z: <http://www.denik.cz/z_domova/starosta-hrozi-kvuli-vietnamcum-domobranou20100405.html>

V Praze – Libuši hrozí vznik české domobrany proti Vietnamcům. 5. 4. 2010 (Lidové noviny) [online] Dostupné z: <http://www.lidovky.cz/v-praze-libusi-hrozi-vznik-ceske-domobrany-proti-vietnamcum-prv-/ln_domov.asp?c=A100405_112852_ln_domov_tai>

V pražské Libuši plánují domobranu. Proti Vietnamcům z Malé Hanoje. 5. 4. 2010 (MF Dnes) [online] Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/v-prazske-libusi-planuji-domobranu-proti-vietnamcum-z-male-hanoje-1c8-/domaci.asp?c=A100405_113753_praha_lpo>

Proti Vietnamcům chtějí založit domobranu. 5. 4. 2010 (Blesk) [online] Dostupné z: <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-domaci/134188/proti-vietnamcum-chteji-zalozit-domobranu.html>>

Markéta Bartošová: Vietnamská válka v Libuši. 6. 4. 2010 (Český rozhlas) [online] Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/komentare/portal/_zprava/716368>

I Vietnamci patří na volební kandidátky. 12. 4. 2010 (Týden) [online] Dostupné z: <<http://www.tyden.cz/rubriky/nazory/zapisnik-reportera/i-vietnamci-patri-na-volebni>>

kandidatky_165199.html>

Jan Bumba: Atmosféra v Libuši houstne, důvod není zcela jasný. 12. 4. 2010 (Český rozhlas) [online]
Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/regiony/_zprava/719121>

Tomáš Medek: Pražská Libuš plánuje domobranu kvůli Vietnamcům z tržnice. 12. 4. 2010 [online]
Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/regiony/_zprava/718481>

Zuzana Keményová: Malá Hanoj: Domobrana je nesmysl. 15. 4. 2010 (Hospodářské noviny) [online]
Dostupné z: <<http://hn.ihned.cz/c1-42553330-mala-hanoj-domobrana-je-nesmysl>>

Miroslav Petr: Marcel Winter: „Sedí spolu u piva, není to etnický problém“. 15. 4. 2010 [online]
Dostupné z: <<http://hn.ihned.cz/c1-42553320-sedi-spolu-u-piva-neni-to-etnicky-problem>>

Zuzana Keményová: Kvůli Vietnamcům chtěli formovat domobranu. Spor v Libuši vyřešila policie. 22. 8. 2010 [online] Dostupné z: <<http://domaci.ihned.cz/c1-45840900-kvuli-vietnamcum-chteli-formovat-domobranu-spor-v-libusi-vyresila-policie>>

Kateřina Procházková: O centra pro integraci Vietnamců zatím moc zájem není. 3. 9. 2010 [online]
Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/spolecnost/_zprava/779226>

www.forumlibus.cz

goinang.cz

www.klubhanoi.cz

info-dracek.webnode.cz

<http://groups.google.com/group/praha-libus/>